

LAPSEN HENKILÖKOHTAISEN
VARHAISKASVATUSLOMAKKEISTON
KEHITTÄMINEN LEPPÄVIRRRAN KUNNALLE

Heidi Lyytikäinen ja Mira Tepponen

Opinnäytetyö, syksy 2014

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Pieksämäki

Sosionomi (AMK) +

lastentarhanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Lyytikäinen, Heidi & Tepponen, Mira. Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuslomakkeiston kehittäminen Leppävirran kunnalle. Pieksämäki, syksy 2014, 76 sivua, 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalialan suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyö sai alkunsa päivähoidon kentältä nousseesta tarpeesta kehittää Leppävirran kunnassa tällä hetkellä käytössä olevaa lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatuslomakkeistoa. Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä tietoa ja esittää saadun tiedon pohjalta kehittämisehdotuksia lomakkeiston uudistamiseksi. Kehittämistyön lähtökohdaksi asetettiin henkilöstön kuuleminen nykyisen lomakkeiston toimivuudesta ja uudistustarpeista. Myös varhaiskasvatussuunnitelmaprosessin (vasu) toteutumisesta kokonaisuutena haluttiin saada yleiskäsitys.

Opinnäytetyö toteutettiin kyselytutkimuksena keväällä 2014. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella. Kysely kohdennettiin työntekijöille, jotka olivat käyttäneet tai käyttivät nykyistä vasu-lomakkeistoa. Kyselylomakkeessa oli monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä.

Kyselyyn vastasi yhteensä 40 lastentarhanopettajaa, päivähoitajaa ja perhepäivähoitajaa. Vastausprosentti oli 67. Saatu aineisto käsiteltiin SPSS-tilasto-ohjelman avulla ja avoimet kysymykset analysoitiin teorialähtöistä ja aineistolähtöistä sisällönanalyysia käyttäen.

Kyselyn tulosten mukaan nykyiseen lomakkeistoon oltiin varsin tyytyväisiä ja sitä pidettiin toimivana, mutta kehitettävääkin löytyi. Esimerkiksi lapsen ääni haluttiin selkeästi kuuluviin uudessa lomakkeistossa, samoin toivottiin kuntoutussuunnitelman sisällyttämistä vasu-lomakkeistoon. Kasvatuskumppanuuden näkökulmasta toivottiin, että uusi lomakkeisto tarjoaisi perheille mahdollisuuden valmistautua keskusteluun tutustumalla kysymyksiin etukäteen.

Asiasanat: lapset, varhaiskasvatus, kehittäminen

ABSTRACT

Lyytikäinen, Heidi & Tepponen, Mira. Diak, Pieksämäki, Autumn 2014. Developing Child's Individual Early Childhood Education and Care Forms for the Municipality of Leppävirta. Language: Finnish, 76 pages, 4 appendices.

Diaconia University of Applied Sciences, Pieksämäki Unit, Degree Programme in Social Welfare, Health Care and Education. Bachelor of Science in Sociology + Early Childhood Education Teacher Qualification.

The idea of this thesis, to develop the child's individual early childhood education and care (ECEC) forms, arose from the field of day care services of the municipality of Leppävirta. The aim of the thesis was to gather information of the present situation and, based on that, to make suggestions for improvement. The study was made by consulting employees in order to get their views of the contents of the ECEC form. Also, an overview of the ECEC process and how it is put into practice raised a particular interest.

This study was carried out as a survey in spring 2014. The material was collected by a questionnaire. The target group was employees who had used or were using current child's individual ECEC forms. The questionnaire consisted of multiple-choice questions and open questions.

Altogether 40 kindergarten teachers, children's nurses and day care mothers answered the questionnaire. The response rate was 67. The material was analyzed by the SPSS-statistic program and open questions by data-driven and theoretical content analysis.

According to the results of the survey, the employees were quite satisfied with the current form, but there was also some need for improvement. For example, a child's own voice should be heard, and a rehabilitation plan should be included in the new ECEC forms. From the educational partnership's point of view an opportunity for parents to explore the questions in advance was requested.

Key words: children, early childhood education, development

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 MONIN TAVOIN SÄÄDELTY JA MÄÄRITELTY VARHAISKASVATUS	7
2.1 Päivähoitolaki ja asetus	7
2.2 Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset perusteet	8
2.3 Varhaiskasvatussuunnitelman merkitys, tavoitteet ja toteuttamistavat.....	10
2.4 Päivähoidon ammatillisuus ja näkökulmia kasvatuskumppanuuteen	11
3 LAPSEN KUULEMINEN	14
3.1 Osallisuuden toteutuminen käytännön tasolla	14
3.2 Osallisuuden tasot	16
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	17
4.1 Leppävirran kunnan varhaiskasvatussuunnitelma	17
4.2 Leppävirralla toteutettava lapsen varhaiskasvatuksen suunnitelma	20
5 TUTKIMUSMENETELMÄN VALINTA	21
5.1 Aineiston kerääminen	22
5.2 Aineiston analysointi	23
5.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	26
6 TUTKIMUSTULOKSET	28
6.1 Vastaajien ammattiryhmä	28
6.2 Mitkä ovat mielestäsi lapsen varhaiskasvatuskeskustelun tärkeimmät tehtävät ?	29
6.3 Miten nykyinen vasu-lomakkeisto palvelee lapsen varhaiskasvatuksen tukemista ?	30
6.4 Vasu-keskustelun valmistelu	30
6.5 Vasu-keskustelun toteutus	36
6.6 Nykyinen vasu-lomake	41
6.7 Vasu-lomakkeen ja -keskustelun uudistaminen	47
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	53
8 POHDINTA	56
LÄHTEET	60
LIITTEET	63

LIITE 1. Tutkimuslupahakemus	63
LIITE 2. Kyselylomake.....	64
LIITE 3. Uusi lomake	69
LIITE 4. Esitys vasu-kansion lomakkeistosta.....	76

1 JOHDANTO

Valtakunnallisen, kunnallisen, yksikkökohtaisen ja lapsen yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman (lapsen vasu) tarkoitus on kehittää ja yhdenmukaistaa varhaiskasvatuspalvelujen laatua. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelua jäsentämään kunnissa on laadittu lomakkeita, jotka muodostavat lapsen suunnitelmadokumentin. (Alasuutari & Alasuutari 2011, 29–32.)

Opinnäytetyömme aihe on työelämälähtöinen ja sen tarkoituksena oli kerätä tietoa Leppävirran kunnan varhaiskasvatushenkilökunnan käytössä olevien lapsen henkilökohtaisten vasulomakkeiden toimivuudesta sekä esittää saadun tiedon pohjalta kehittämisehdotuksia lomakkeiston uudistamiseksi. Kyselylomakkeella kerättiin tietoa myös vasukeskustelukäytännöistä. Tieto on hyödynnettävissä tulevaisuudessa tarkasteltaessa varhaiskasvatuskeskusteluprosessia kokonaisuutena.

Kehittämistyön lähtökohtana toimi varhaiskasvatushenkilökunnalle suunnattu kysely, joka kohdennettiin niille lastentarhanopettajalle, päivähoitajalle ja perhepäivähoitajille, jotka olivat käyttäneet tai käyttivät nykyistä vasu-lomakkeistoa. Kyselyn tulokset esittelemme luvussa kuusi ja johtopäätökset ja kehittämisehdotukset luvussa seitsemän.

Tämä opinnäytetyö on vahvistanut näkemystämme siitä, että mielestämme lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on lastentarhanopettajan keskeisin työväline. Lapsen henkilökohtainen vasu ohjaa kasvattajan pedagogista työtä ja varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluun sisältyvät lomakkeet ovat lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kirjallinen, dokumentoitu osuus. Yleisimmin tämä suunnitelma laaditaan lapsen vanhempien ja päivähoidon henkilöstön käymän keskustelun pohjalta. Valtakunnallisen ohjeistuksen mukaan myös lapsi voi osallistua oman varhaiskasvatussuunnitelmansa laadintaan ja arviointiin henkilöstön ja vanhempien päättämällä tavalla (Stakes 2005). Suunnitelman runkona toimivan lomakkeiston tulisi sisällöllisesti olla niin selkeä ja toteutukseltaan harkittu, että sen keräämä aineisto konkretisoituisi kasvatuskäytännöissä, jotka vastaavat lapsen ja lapsiryhmän tarpeita.

2 MONIN TAVOIN SÄÄDELTY JA MÄÄRITELTY VARHAISKASVATUS

Päivähoitoa ja varhaiskasvatusta on toteutettu maassamme kautta aikain luontaisesti sukupolvien välisenä vuorovaikutuksena ja naapuriapuna. Ensimmäiset päiväkodit maahamme perustettiin vasta 1890-luvulla, jolloin ryhdyttiin myös kouluttamaan opettajia kaksivuotisissa lastentarhaseminaareissa. (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 62–63.) Vei kuitenkin vielä lähes 80 vuotta, ennen kuin toimintaa koskemaan säädettiin ensimmäinen laki. Tämä vuonna 1973 voimaan astunut päivähoitolaki syntyi kuitenkin puhtaasti työelämän ja voimakasta murrosta elävän yhteiskunnan tarpeisiin, takaamaan yksinhuoltajaäideille mahdollisuuden osallistua työelämään ja siten lastensa elättämiseen. Vaati vielä 40 vuotta lisää ja lukuisen määrän eri tavoin painotettuja tutkimuksia, ennen kuin lapsen asema ja yksilöllinen huomioiminen sekä hoitopäivän toteutus ovat vihdoin määrittymässä varhaiskasvatustyön keskeisimmiksi elementeiksi. (Reunamo 2007, 99–101.)

2.1 Päivähoitolaki ja asetus

Suomen päivähoitolaki perustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen, joka ratifioitiin Suomessa vuonna 1991. Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa jäsenvaltiota huomioimaan lapsen edun näkökulman kaikissa lasta koskevissa toiminnoissa ja suojelemaan häntä lain voimalla siten, että edellytykset terveeseen kehitykseen toteutuvat. (Valtiosopimukset 1991.) Näin ollen varhaiskasvatustilanteen lapsen arkea saattavat päivähoitolain lisäksi koskettaa myös perusopetuslaki esiopetusta ja pidennettyä oppivelvollisuutta koskien, sosiaalihuoltolaki perheen taloudellisia edellytyksiä koskien ja lastensuojelulaki elinoloja koskien. Myös perustus- ja vammaislaki ylettyvät lapseen asiakkaana. Näiden lisäksi maahanmuuttaja- tai kielivähemmistötaustaisen lapsen kohdalla kyseeseen saattavat tulla kieli-, kotouttamis-, ulkomaalais- ja yhdenvertaisuuslaki.

Vuonna 1973 voimaan astuneen päivähoitolain keskeisiä elementtejä ovat säännökset kunnan velvollisuudesta järjestää päivähoitoa, sen toteutettavista toimintamuodoista sekä yksityisestä päivähoitosta. Lisäksi laissa säädetään muun muassa päivähoiton

tavoitteista, erityislasten päivähoidon järjestämisestä ja palvelun piiriin kuuluvien lasten iästä erityisehtoinen. (Laki lasten päivähoidosta 1973.)

Päivähoitoasetuksella puolestaan tarkennetaan lakia edelleen säätämällä muun muassa päivähoitohakemuksen toimintoketju, hoitoaikojen reunaehdot, henkilöstön ja lapsiluvun suhdeluku, päivähoitohenkilökunnan kelpoisuus, perhepäivähoidon toteutus sekä erityislapsia koskeva erillismomentti. (Asetus lasten päivähoidosta 1973.)

Edellä mainittujen Lapsen oikeuksien sopimuksen sekä päivähoitolain ja päivähoitoasetuksen pohjalta valtioneuvosto on vuonna 2002 periaatepäätöksellään linjannut yhteiskunnan järjestämän ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehityssuunnat. Niiden mukaan varhaiskasvatuksen tulee tarjota kaikille lapsille yhtäläiset mahdollisuudet omien edellytystensä mukaiseen kehitykseen, tasoittaa heidän elinoloistaan seuraavia eroja sekä huomioida kieli- ja kulttuuritausta. Lapsella on oikeus omaan äidinkieleensä ja varhaiskasvatuksen tulee tukea häntä äidinkielen oppimisessa sekä vieraskielisen lapsen mahdollisuuksia suomen tai ruotsin kielen oppimiseen. Varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huolehtia etnisen sekä sukupuolten välisen tasa-arvon toteuttamisesta. (Valtioneuvosto 2002.)

Vuonna 2014 suomalainen päivähoito on keskellä moninaista, mutta kaivattua myllerrystä. Ensin päivähoidon hallinnonala siirtyi vuoden 2013 alusta sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudesta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ja kuluvan vuoden aikana myös vanhan päivähoitolain odotetaan tekevän tilaa uudelle varhaiskasvatustilalle. Tämän uuden lain yksi kunnianhimoisimpia tavoitteita on pyrkimys lasten yksilöllisempään huomioimiseen varhaiskasvatuksessa ja siinä tarvittavien oikeuksien turvaaminen lailla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011.)

2.2 Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset perusteet

Stakesin vuonna 2005 laatimat varhaiskasvatuksen valtakunnalliset perusteet määrittävät, kuinka varhaiskasvatusta tulee käytännössä toteuttaa. Varhaiskasvatuksen perusteiden mukaan kasvatus on alati sidoksissa kulttuuriin ja yhteiskuntaan ja siksi

luonteeltaan muuttuvaa. Tästä jatkuvan muutoksen lähtökohdasta käsin kunnallisen päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma, josta jatkossa käytetään termiä vasu, vaatiikin jatkuvaa toteutuksen arviointia ja tavoitteiden asettelua. Käytännössä valtakunnallista vasua käytetään siis määrittämään yleiset käytänteet kuntatasolle, josta ne jalkautetaan toimintamuodosta yksikkötason kautta jokaiselle lapselle laadittavaan omaan henkilökohtaiseen suunnitelmaan saakka. (Stakes 2005.)

Kuntatason vasussa kuvataan kunnan varhaiskasvatuksen järjestämisen keskeiset periaatteet, kehittämisen painopisteet ja toteutettava varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmä. Sen tulee pitää sisällään myös linjaukset monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen kunnassa. Lisäksi laadittuna tulee olla alue-, kunta- tai yksikkökohtainen esiopetussuunnitelma. (Stakes 2005.)

Kunnan päivähoitoyksikön vasussa kuvataan yksikön toimintaa, erityispiirteitä, painotuksia ja palvelumuotoja. Yksikön vasusta ilmenee varhaiskasvatuksen toteuttamisen käytännöt ja toiminnan rakenne. Siihen on kirjattu myös mm. henkilökunnan vastuut, yhteistyön toteutus vanhempien ja lähikoulun kanssa ja suomen kielen opetuksen toteuttamissuunnitelma. (Stakes 2005.)

Lapsen oma vasu laaditaan päivähoitohenkilöstön, lapsen vanhempien ja lapsen välisenä yhteistyönä. Se on lapsen yksilöllinen suunnitelma siitä mitä käytännössä tehdään ja kuinka toimitaan. Monikielisen ja -kulttuurisen lapsen kohdalla suunnitelma pitää lisäksi sisällään kaksikielisyystoteutussuunnitelman, johon on kirjattu päivähoitossa toteutettavan suomen kielen opettamisen menetelmät, tavoitteet, seuranta ja säännöllisen arvioinnin aikataulu. Mahdollisen kaksikielisyysuunnitelman sisälle kirjataan myös vanhempien kanssa sovitut toimenpiteet lapsen oman äidinkielen tukemiseksi. (Stakes 2005.)

Stakesin laatima kirjallinen ohjeistus varhaiskasvatussuunnitelmasta vaikuttaa ensi alkuun varsin seikkaperäiseltä ja sen toteutuksen voisi kuvitella olevan koko maassa yhdenvertaista. Teoksessa *Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa* (Nummenmaa & Karila 2011, 78) todetaan kuitenkin, ettei maassamme näytä vallitsevan yhtenäistä käytäntöä lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan merkityksestä ja tavoitteista. Konkreettisimmin hajanaisuuden kuvataan näkyvän

tarkasteltaessa eri kunnilla käytössä olevia lomakkeita, joiden keräämä informaatio vaihtelee perheiden kasvatuskäytänteiden arvioinnista lapsen julkisen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Tältä pohjalta kirjoittajat varsin perustellusti kysyvätkin, kuinka huomattava merkitys näillä sisältöeroilla on esimerkiksi siihen, millaisia asioita henkilöstön ja vanhempien välisissä kasvatuskeskusteluissa käsitellään ja miten aihealueet painottuvat. Näitä samoja kysymyksiä ja linjaustarpeita tämä opinnäytetyö esittää osaltaan Leppävirran kunnan varhaiskasvatushenkilöstölle.

2.3 Varhaiskasvatussuunnitelman merkitys, tavoitteet ja toteuttamistavat

Kuten aiemmassa teoriaosassa on todettu, toimiva varhaiskasvatussuunnitelma ei koskaan ole vain yksi tuotos, vaan kokonainen hierarkia erilaisia säädettyjä ja toteutukseltaan tiedostettuja osa-alueita. Suunnitelman toteutuminen on lisäksi aina kytköksissä siitä vastaavan kasvattajan omiin asenteisiin, eettisyyteen ja käyttäytymisen sekä niiden ammatilliseen tiedostamiseen. Voidaankin sanoa, että vain työhönsä sitoutunut ja reagoitakyvyiltään herkkä kasvattaja kykenee luomaan aikuisten ja lasten välille sellaisen ilmapiirin, jossa jokainen yhteisöön kuuluva voi kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. Kasvattajan tehtävä on siis suunnitella ja toteuttaa sellainen kasvuympäristö, jossa lasten luontainen tapa toimia sekä oppia mahdollistuu ja kulloinkin toteutettavat sisällöt tukevat hänen yksilöllistä kasvuaan. (Reunamo 2007, 119.)

Kirjassa Päivähoidosta varhaiskasvatukseen (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 63–81) kritisoidaan päivähoiton perinteistä kaikkeuden näkökulmaan painottavaa suunnittelua ja toteutusta, jossa sisältö suunnataan kokonaisuudelle ryhmälle ja sen määrittäjänä toimii yhä lähtökohtaisesti aikuinen. Teoksessa peräänkuulutetaan ajatusta jokaisen lapsen erityisyydestä ja kuvataan toimintamalli, josta käytetään nimeä yhteissuunnittelu. Yhteissuunnittelussa lähtöajatuksena on jokaisen lapsen erityisyys, joka näkyy hänen varhaiskasvatuksen suunnitelmassaan kahden hyvin erilaisen asiantuntijuuden olemassaolona; ammattihenkilöstön asiantuntemuksena ja vanhempien yksilökohtaisena asiantuntemuksena, lapsen omia mielipiteitä tietenkään unohtamatta. Näiden pohjalta lapselle laaditaan yksilöllinen kehitystarpeiden ja -piirteiden mukainen kasvatussuunnitelma, joka kokonaisuutena muodostuu päivähoitokasvatuksen

suunnittelemasta, lapsen persoonallisuuden määräyksestä, kasvattajan toimien määräyksestä, kasvatuskäytäntöjen määräyksestä, päivähoitotoiminnan sisällön määräyksestä sekä lapsen kasvun ja kehityksen seurannasta. Tässä opinnäytetyössä kartoitetaan osaltaan tarvetta tällaisen suunnitelmallisesti lapsen sekä vanhemmat huomioivan työtavan käyttöönotolle Leppävirran kunnan varhaiskasvatuksessa.

2.4 Päivähoidon ammatillisuus ja näkökulmia kasvatuskumppanuuteen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kasvatuskumppanuus määritetään vanhempien ja henkilökunnan yhteiseksi, tietoiseksi ja sitoutuneeksi toiminnaksi lapsen kokonaisvaltaisen kasvuprosessin tukemisessa. Kasvatuskumppanuudessa keskeisiä elementtejä ovat siten luottamus, tasavertaisuus sekä toistensa kunnioittaminen, vastuun jakautuessa siten, että vanhemmilla on aina ensisijaisen kasvatusoikeus ja vastuu sekä oman lapsensa tuntemus, kun taas varhaiskasvatuksen henkilökunnan vastuu painottuu yhteistyön edellytysten luomiseen. Kasvatuskumppanuuden tuleekin ohjata lapsen edun ja oikeuksien toteutumista sekä vastata hänen henkilökohtaisiin tarpeisiinsa. Henkilökunnan ja vanhempien välisen hyvän ja säännöllisen vuorovaikutuksen kautta mahdollistetaan lapsen elämässä vaikuttavien kahden tärkeän tahon saumaton tietojen ja havaintojen vaihto. (Stakes 2005.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti henkilöstö vastaa yksikön varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta. Heidän tulee kuitenkin varata vanhemmille mahdollisuus vaikuttaa suunnitelman sisältöön ja arviointiin yhdessä muiden vanhempien kanssa. Tämän lisäksi henkilökuntaa ohjataan huomioimaan lasten ja perheiden mahdollisuus arvioida ja olla mukana kehittämässä yksikölle laaditun varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toteutettavaa toimintaa. (Stakes 2005.)

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle yhdessä hänen vanhempiensa kanssa. Suunnitelman laatimisessa tavoitteena on yhteisen keskustelun kautta lapsen yksilöllisten tarpeiden ja vanhempien kasvatuskäytännön hahmottaminen ja ylös kirjaaminen, jotta lapsen yksilölliset tarpeet kyetään huomioimaan toimintaa suunniteltaessa. Keskustelussa tulee lisäksi erityisesti kiinnittää huomiota lapsen kehitystä myönteisesti vahvistaviin voimavaroihin perheessä.

Mahdolliset negatiiviset haasteet tulee käsitellä selkein konkreettisin esimerkein. Lapsen varhaiskasvatuksensuunnitelman tulee myös muodostaa kirjattu kokonaisuus lapsesta hänen siirtyessään varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. (Stakes 2005.)

Teoksessa Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa (Nummenmaa & Karila 2011, 78) esitetään kysymys siitä, onko viime vuosien voimakas painottaminen vasu-keskusteluihin ja kirjauksiin pelkästään positiivinen asia vai onko käytäntö voinut heikentää päivittäisten kasvatuskeskustelujen merkitystä varhaiskasvatuksessa luottamuksellisen yhteistyön rakentumisen osana. Pidetäänkö päivittäisiä kohtaamisia, joista kentällä yleisesti käytetään nimitystä ”kuulumisten vaihto aidalla”, edelleen ammatillisena ja tiedostettuna kasvatustyötä vai jätetäänkö asioita helpommin odottamaan niin sanottua virallista keskustelua?

Myös teoksessa Päivähoidosta varhaiskasvatukseen (Hujala ym. 2007, 116–124) pohditaan päivähoidossa vallitsevien käytäntöjen vaikutusta kasvatuskumppanuuden toteutumiseen ja todetaan, että kasvatuskumppanuuden toteutuminen päivähoidossa vaatii välttämätöntä puuttumista sellaisiin nykyisiin rakenteisiin, kuten henkilökunnan työaika ja toimipaikan päiväjärjestys, jotta luottamuksellisen kasvatuskumppanuuden vaatima vastavuoroinen ja häiriötön keskustelu osapuolten välillä mahdollistuu. Tämän lisäksi nostetaan esille päivähoidossa mahdollisesti esiintyvä vahva ammatillisuus, joka osaltaan saattaa ehkäistä perheen sisäisten asioiden jalkautumista osaksi päivähoidon arkea ja jättää siten osapuolet irrallisiksi toisistaan. Teos kuvaa ammatillisuuden jakautuvan oheisen taulukon (taulukko 1) mukaisesti ammattilähtöiseen ja perhelähtöiseen, joista jälkimmäinen selkeästi vastaa Stakesin varhaiskasvatussuunnitelmassa kasvatuskumppanuudelle asettamaa linjaa.

TAULUKKO 1. Ammatilaislähtöisen ja perhelähtöisen ammatillisuuden vertailua
(Hujala ym. 2007, 122–123)

	AMMATILÄHTÖINEN	PERHELÄHTÖINEN
päivähoidon funktio	lasten hoito ja kasvat	lasten hoito ja kasvat, perheiden tukeminen
työyhteisön tavoitteet	informoi vanhempia päivähoidon toiminnasta	tietojen molemminpuolinen vaihtaminen, yhteissuunnittelu, laadun kehittäminen, perheiden sosiaalisten verkostojen vahvistaminen
yhteistyön toteuttaminen	painotus vapaamuotoisiin yhteistyötilaisuuksiin, asiantuntijuusluennot, yhteistyö saman mallin mukaan kaikille perheille	toiminta-ajatus perustuu perhekohtaiseen kasvatukselliseen yhteistyöhön, kahdenkeskeiset keskustelut, erilaiset yhteistyön strategiat, vanhemmat päättävät yhteistyön intensiteetistä
henkilöstön työnkuvat	painotus hoito- ja kasvatustehtävissä	pääpaino yhteistyö-, hoito- ja kasvatustehtävissä
yhteistyössä tarvittava ammatillinen osaaminen	vuorovaikutus ja kommunikaatiotaidot	teoreettinen ja filosofinen tieto lapsen kasvuedellytyksistä, tieto perheiden yhteiskunnallisesta kontekstista, vuorovaikutus ja kommunikaatiotaidot
varhaiskasvatuksen asiantuntijuus	hierarkia	vanhempien asiantuntijuuden tunnustaminen, oman asiantuntijuuden tiedostaminen
varhaiskasvatuksen koulutus	yhteistyö ei integroidu muuhun opetukseen	perheiden näkökulma läpäisee koko koulutusohjelman
työyhteisö	yhteistyötehtävät, lastentarhanopettajan monopoli	yhteistyöhön perustuva kasvatusmalli ohjaa kaikkien ammattiryhmien työtä

3 LAPSEN KUULEMINEN

YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen artiklan 12 ja Suomen Perustuslain 6 § mukaan lapsella on oikeus osallistua ja tulla kuulluksi kaikissa itseään koskevissa asioissa (Valtiosopimukset 1991; Suomen Perustuslaki). Mahdollistaako päiväkotien arjen osallisuuden ja miten varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat huomioivat lapsen oman elämänsä asiantuntijana?

3.1 Osallisuuden toteutuminen käytännön tasolla

Varhaiskasvatustieteen pro gradu-tutkielmassaan Stina Akola (2007) tutki lasten osallisuutta päiväkodin toiminnassa Suomessa ja Saksassa. Akola keräsi tutkimusaineistonsa teemahaastattelulla. Hän haastatteli yhteensä yhdeksää lastentarhanopettajaa Suomessa ja Saksassa. Akolaa kiinnosti erityisesti, miten lastentarhanopettajat näkevät lasten osallistumisen toimintaan, mitkä ovat keinot kuulla lasta ja mitkä ovat ne tilanteet päiväkodissa, jolloin lasta on mahdollista kuulla. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että haastateltavat pitivät lasten osallistumisesta ja vaikuttamisesta tärkeänä. Suomalainen aineisto osoitti, että lasten osallistumiselle, kuulemiselle ja vaikuttamiselle toimintaan on monta estettä. Suomalaisessa päiväkodissa toiminnan suunnittelu on aikuislähtöistä. Suunnittelua ohjaavat aikuisten tekemät suunnitelmarungot, mielenkiinnon kohteet ja varhaiskasvatukselle asetetut valtakunnalliset tavoitteet. Akolan aineistosta nousi esille suomalaisen kasvatustoiminnan tiukka kontrolli, ennakointi ja pyrkimys hallinnan tuntuun. Kyky osallistua nähtiin ikäsidonnaisena. Lasten vaikuttamismahdollisuudet jäivät mahdollisuuteen valita aikuisten antamista vaihtoehdoista. Osallistumiseen saatettiin antaa mahdollisuus, jos lapsi itse oli aloitteentekijä. Vapaata leikkiä pidettiin lasten omaehtoisena toimintana ja tärkeänä osallisuuden kenttänä, mutta myös siinä nousi esille aikuisen rooli passiivisena kontrolloijana. Lasten tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden selvittämiseen käytettiin havainnointia. Hiljainen havainnointi ei kuitenkaan anna lapselle kokemusta tietoisesta vaikuttamisesta. Akola esittää, että aikuisten tulisi luopua omasta valta-asemastaan ja olla valmis purkamaan arkipäivän rutiineitaan. Lapsen ajatuksille ja ideoille olisi annettava tilaa. (Akola 2007, 50–92.)

Aikuiset korostavat lasten oma-aloitteisuuden merkitystä, mutta aikuinen määrittelee milloin ja miten oma-aloitteisuus on toiminnassa sallittua. (Puroila 2002, 68).

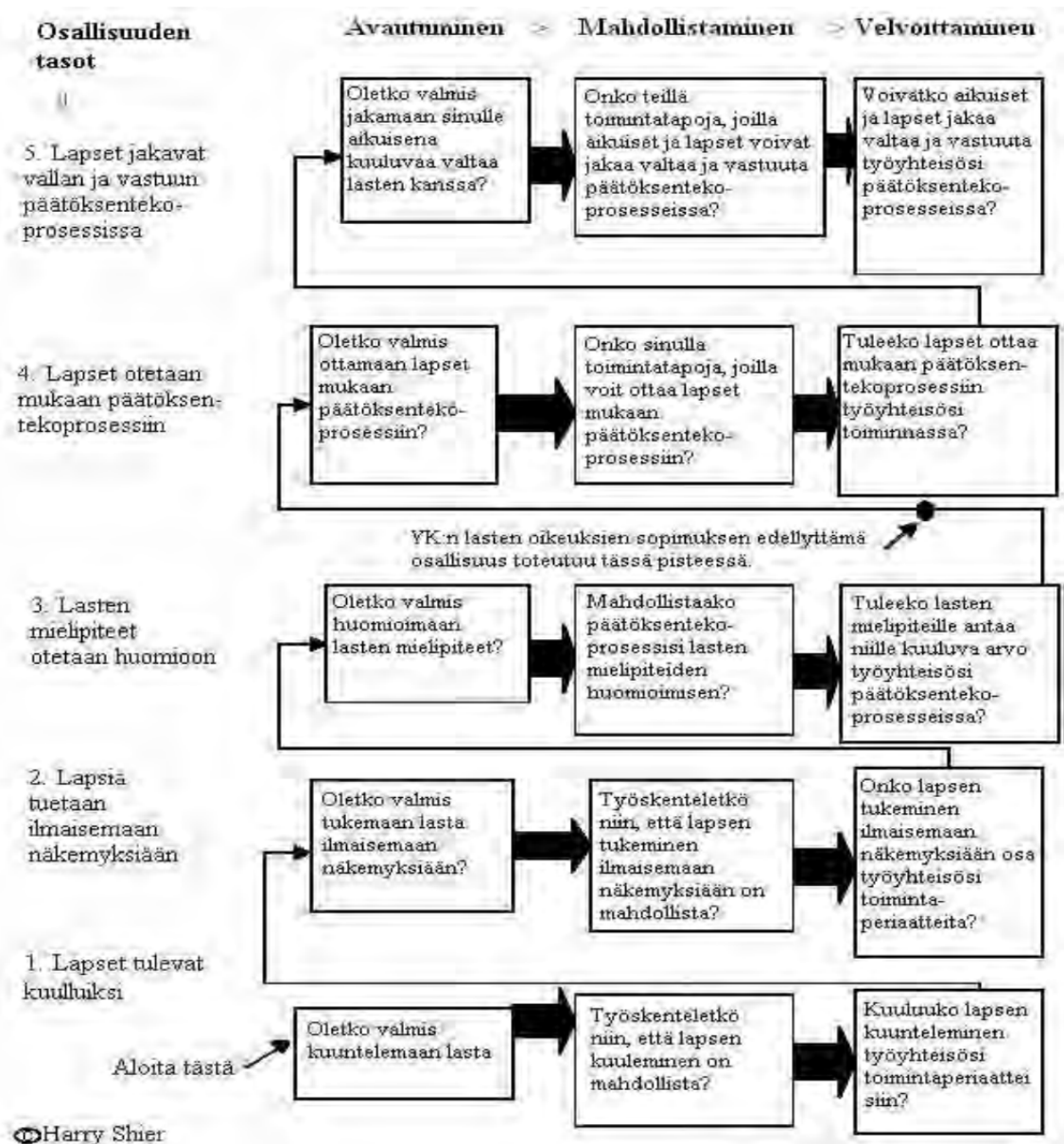
Karlssonin mukaan työntekijät pitävät lasten osallistumista tärkeänä, mutta käytännössä lapsilla ei ole kanavia tuoda ajatuksiaan esille eikä heidän osallistumistaan toiminnan suunnitteluun mahdollisteta. Kasvatus- ja opetuskulttuurin perinteet painottavat ammattilaisten etukäteen suunnittelemaa toimintaa. Lapset ovat toiminnan kohteita ja vuorovaikutus on yksisuuntaista ylhäältä alaspäin. Yhteisöllinen kohtaaminen ja vastavuoroinen osallisuus on mahdollista, mutta vaatii ammatti- ja toimintakulttuurin muutoksen. (Karlsson 2000, 14, 181–183.)

Lasten osallisuutta voidaan mahdollistaa esimerkiksi lasten kokouksilla, lapsille suunnatuilla toiminnan arviointilomakkeilla, lapsen portfoliokeskusteluilla, lapsikohtaisten suunnitelmien laatimis- ja arviointikokouksilla tai vaikkapa lasten ja vanhempien yhteisillä aloitelaatikoilla. Lasten mahdollisuuksia osallisuuteen lisääviä muodollisia keinoja on tärkeää kehittää lisää, mutta tavoitteena pitäisi olla arjessa jatkuvasti läsnä oleva osallisuuden kulttuuri. (Turja 2011, 11.)

Martta Pyökkimies (2009) puolestaan tutki erityispedagogiikan pro gradu – tutkielmassaan miten lasten osallisuutta käsitellään varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa ja ohjaavatko ne kasvattajia huomioimaan lapsen näkökulman varhaiskasvatusympäristöissä. Aineisto koostui 19 asiakirjasta. Ne koostuivat valtakunnallisista varhaiskasvatuksen perusteista, kuuden kunnan ja kuuden päiväkodin vasusuunnitelmista ja kuudesta lapsen vasulomakkeesta. Tulokset analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin avulla. Mitä lähemmäs varhaiskasvatussuunnitelmat tulivat lasta, sitä vähemmän lasten osallisuus otettiin huomioon. Varhaiskasvatussuunnitelmista välittyi aikuiskeskeinen lähestymistapa ja yksisuuntaisen vuorovaikutuksen malli. Lasten osallisuuden tukemiseen ei annettu kovin paljon käytännön ohjeita tai neuvoja. Kun ohjaus on epämääräistä, sattumanvaraista tai sitä ei ole ollenkaan, jokaisen kasvattajan vastuu ja rooli korostuu lapsen näkökulman huomioimisessa ja osallisuuden mahdollistajana. (Pyökkimies 2009, 43–50.) Myös Alasuutari ja Karila (2009, 84) tulivat omassa tutkimuksessaan siihen tulokseen, että lapsen henkilökohtaiset varhaiskasvatuslomakkeet eivät tuo esille lapsen ääntä.

3.2 Osallisuuden tasot

Shierin osallisuuden malli (kuvio 1) nostaa esiin lasten osallisuuden kannalta kaksi tärkeää asiaa. Toinen on se, että osallisuuden kulttuuriin kasvetaan vähitellen ja toinen on se, että muutos alkaa aikuisten asenteiden muutoksesta. (Turja 2011, 11–12.)

KUVIO 1. Osallisuuden tasot Shier 2001 (Venninen, Leinonen & Ojala 2010, 10)

Harry Shierin osallisuuden tasomalli voisi toimia suunnan näyttäjänä tai työkaluna lapsen osallisuuden tukemisessa. Jokainen kasvattaja, työyhteisö ja tiimi voi omalla kohdallaan miettiä, millä tasolla tällä hetkellä on ja mitä tarvitaan, jotta polulla voitaisiin siirtyä eteenpäin. (Venninen ym. 2010, 10–12.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

Opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä tietoa Leppävirran kunnan varhaiskasvatushenkilökunnan käytössä olevien lapsen henkilökohtaisten varhaiskasvatuslomakkeiden toimivuudesta ja esittää kehittämissuhteita vasukansioon kerättävän lomakkeiston uudistamiseksi. Heidi Lyytikäinen työskentelee lastentarhanopettajana Leppävirran kunnassa ja toive varhaiskasvatuskeskustelun apuna käytettävän lomakkeiston uudistamisesta nousi kentältä. Tältä pohjalta kunnan varhaiskasvatusjohtajan kanssa päädyttiin ratkaisuun, että aiheesta tehdään opinnäytetyö, jonka empiirinen aineisto kerättiin varhaiskasvatushenkilökunnalle suunnatulla kyselyllä. Kyselyllä kartoitettiin nykyisen lomakkeiston hyviä ja huonoja puolia, toimivuutta sekä kerättiin kehittämissuhteita. Kyselyllä kerättiin tietoa myös varhaiskasvatussuunnitelmaprosessin toteutumisesta kokonaisuutena. Kysely kohdennettiin niille lastentarhanopettajalle, päivähoitajalle ja perhepäivähoitajalle, jotka olivat käyttäneet tai käyttivät nykyistä vasu-lomakkeistoa. Kyselyllä kerätyt tulokset tulotaisiin hyödyntämään myöhemmin uuden lomakekokonaisuuden kehittämisessä.

4.1 Leppävirran kunnan varhaiskasvatussuunnitelma

Leppävirran kunnan varhaiskasvatussuunnitelman lasten päivähoitoon on laatinut vuonna 2010 varhaiskasvatuksen henkilöstöstä koostunut työryhmä, jonka puheenjohtajana toimi kunnan varhaiskasvatusjohtaja. Suunnitelma pohjautuu vuonna 2006 laadittuun suunnitelmaan, mutta nyt painopistettä on suunnattu voimakkaammin lapsen äänen kuuluville saamiseen päivähoiton arjessa. Myös yhteistyötahoja on kuultu avoimuuden ja moniammatillisen yhteistyön tehostamiseksi. (Leppävirta 2010.) Jatkossa tässä opinnäytetyössä varhaiskasvatuksella tullaan tarkoittamaan tätä lasten päivähoitoon laadittua suunnitelmaa.

Leppävirran kunnan varhaiskasvatussuunnitelman taustalla näkyvät vuosille 2009 - 2012 laaditut Kuntastrategia ja Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Näistä kuntastrategia pitää sisällään kaikkea kunnallista palvelutuotantoa ohjaavat arvot ja tavoitteet, kun taas Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu tavoitteet ja

toiminnan puitteet lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaamiseksi sekä kehittämisen painopistealueet. Lisäksi jokaiseen päivähoitoyksikköön on laadittu turvallisuussuunnitelma, jolla pyritään ennakoimaan ja ennaltaehkäisemään mahdollisia toimintaan liittyviä riskejä. (Leppävirta 2010.)

Leppävirralla varhaiskasvatuksen tavoitteeksi on määritetty hyvinvoiva ja osallistuva lapsi, joka kokee kasvuympäristönsä kannustavaksi, hyväksyväksi ja turvalliseksi. Tähän tavoitteeseen pyritään kiireettömällä ja myönteisellä ilmapiirillä, jossa on tilaa lapsen omalle ajattelulle, tunteille ja itseilmaisulle. Tämän tavoitteen toteutumiseksi varhaiskasvatushenkilöstön tulee kuunnella ja huomioida lapsen mielipiteet sekä suhtautua myönteisesti lapsen arjessaan tärkeiksi kokemiin asioihin. (Leppävirta 2010.)

Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma painottaa lapsen huomioimisen lisäksi keskeisesti kasvatuskumppanuutta perheiden kanssa. Leppävirralla tehtiin keväällä 2010 vanhemmille kysely siitä, mitkä asiat he kokevat tärkeimmiksi lapsensa varhaiskasvatuksessa. Kyselyn tuloksena kolmeksi tärkeimmäksi nousivat turvallisuus, sosiaalisuus ja hyvät tavat. Näiden lisäksi tärkeiksi koettiin myös lapsen yksilöllinen huomioiminen, ilo ja viihtyvyys, välittävä ja hyväksyvä ilmapiiri, monipuolinen toiminta ja taitojen kehittyminen, selkeä päivärytmi, leikinomaisuus, kiireettömyys, kasvatuskumppanuus ja tiedonkulku. Näiden toteutumiseksi järjestetään yleisellä tasolla yksikkökohtaisia vanhempainiltoja 1-2 kertaa toimintavuodessa ja yksilötasolla lapsen henkilökohtainen vasu-keskustelu vähintään syksyllä ja keväällä. (Leppävirta 2010.)

Leppävirran kunnan kaikilla varhaiskasvatuyksiköillä on toimintasuunnitelma, joka toimii samalla perheelle ensimmäisenä esitteenä yksikön arvoista, henkilöstöstä ja toteutettavasta toiminnasta arjessa. Yksikössä jokaisen ryhmän toimintasuunnitelma pohjautuu lapsiryhmästä suoritettuun havainnointiin ja tarpeiden tunnistamiseen sekä lasten ja vanhempien kuulemiseen. Tältä pohjalta laaditaan ryhmävasu, jonka keskeistä sisältöä ovat lasten kiinnostuksen kohteista nousevat ideat, toiveet ja teemat. Ryhmävasussa tulee lisäksi huomioida seitsemän orientaatioaluetta, joista rakentuu konkreettinen viitekehys toteutettavaa toimintaa ja oppimista varten. (Leppävirta 2010.)

Leppävirralla lapsen varhaiskasvatussuunnitelman perusta on henkilöstön ja vanhempien välinen avoin ja tasa-arvoinen vuorovaikutus. Lapsen ensimmäinen vasu

laaditaan 2–3 kuukauden kuluttua päivähoidon alkamisesta ja sen lähtökohtana toimii henkilöstön lapsesta tekemät havainnot yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Havainnoista keskustellaan yhdessä vanhempien kanssa ja huomiota pyritään kiinnittämään erityisesti lapsen kehitystä ja oppimista myönteisesti vahvistaviin puoliin. Lapsen hyvinvointiin liittyvät haastavat ja huolta aiheuttavat tilanteet avataan vanhemmille konkreettisin esimerkein, jotta niihin voidaan miettiä yhdessä ratkaisua. Vasua päivitetään aina tarpeen mukaan, mutta vähintään vasukeskustelu käydään kerran syksyllä ja kerran keväällä. (Leppävirta 2010.)

Varhaiskasvatuksen yleinen toiminta ei aina kuitenkaan riitä vastaamaan lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tarpeita. Tähän haasteeseen Leppävirralla on lähdetty vastaamaan kiertävän erityislastentarhanopettajan kautta, josta jatkossa käytetään nimitystä kelto. Kelto vieraillee varhaiskasvatuksen yksiköissä sekä satunnaisesti että pyydettyinä arvioimassa, tukemassa ja ohjaamassa henkilöstön ammatillista kasvatustoimintaa. Kelto toimii myös yhdyshenkilönä moniammatillisessa yhteistyössä eri tukipalveluiden kanssa sekä arvioi tapauskohtaisesti tarvetta laatia lapselle vasua tarkempi kuntoutussuunnitelma. Kuntoutussuunnitelma laaditaan vanhempien ja asiantuntijoiden kesken ja siihen kuvataan lapsen avuntarve sekä konkreettiset tavoitteet kasvun ja kehityksen tukemiselle. (Leppävirta 2010.)

Leppävirralla kuntatason varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu, että suunnitelma arvioidaan viimeistään neljän vuoden kuluttua, joten tässä osiossa käsitelty aineisto tulee arvioitavaksi vuoden 2014 aikana. Muuta suunnitelmaan kohdistuvaa arviointitoimintaa ovat muun muassa vuosittain vanhemmilta ja henkilöstöltä paperikyselyin kerätyt palautteet sekä henkilöstön lapsilta toimintavuoden aikana keräämät ja ylöskirjaamat spontaanit palautteet.

Lisäksi Leppävirran kunta työnantajana on hankkinut kaikkiin päiväkotij- ja ryhmäperhepäivähoitopaikkoihin teokseen *Lapselle hyvä päivä tänään* (Mikkola & Nivalainen 2011), johon henkilöstöä on kehoitettu tutustumaan. Tämä helppotajuinen ja konkreetteja toimintavinkkejä tarjoava teos paneutuu erityisesti päiväkotityön muutos- ja kehittämistarpeisiin lasten ja aikuisten välisten vuorovaikutussuhteiden näkökulmasta. Tähän teokseen pohjautuu myös kunnan päivähoitoyksiköissä käytössä oleva tiimityön kirja *Tiimille hyvä päivä tänään* (Mikkola & Nivalainen 2013), jonka

sisältöalueet painottuvat työn arviointiin ja kehittämiseen työyhteisön hyvinvoinnin keskeisenä välineenä.

4.2 Leppävirralla toteutettava lapsen varhaiskasvatuksen suunnitelma

Leppävirran kunnan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti jokaiselle kunnan päivähoidon piirissä olevalle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatuksen suunnitelma. Tämä suunnitelma säilytetään lapsen omassa varhaiskasvatussuunnitelma-kansiossa, josta jatkossa käytetään nimeä vasu-kansio. Vasu-kansio pitää sisällään päivähoitossa olevan lapsen koko hoitopolun ja siihen kerätään sellaiset lapsen kasvua ja kehitystä koskevat paperit, kuten henkilökohtainen vasu, kuntoutussuunnitelma, mahdolliset diagnoosit ja lääkehoitosuunnitelma. Vasu-kansio on siis merkittävä tietolähde lapsen hoitopaikan muuttuessa yksiköstä toiseen tai lapsen siirtyessä esiopetukseen. Tämän jälkeen vasu-kansiota vielä säilyttää arkistointilain mukaisesti. (Leppävirta 2010.)

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan hoidossa jo pidempään olleille lapsille yleisesti syksyllä loka-marraskuussa ja päivitetään huhti-toukokuussa. Aloittavalle lapselle suunnitelma laaditaan 2–3 kuukauden kuluttua päivähoiton aloittamisesta. Suunnitelman laadinnasta sovitaan etukäteen vanhempien kanssa ja sitä ennen vanhemmille varataan aina mahdollisuus tutustua kunnan yleiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Itse lapsen vasusuunnitelma pitää sisällään seuraavat neljä yläotsikkoa: 1) Tällainen minä olen ja näistä minä tykkään 2) Näin minä pärjään lasten ja aikuisten kanssa 3) Kielelliset taitoni 4) Perheen toiveet ja odotukset. Näiden otsikoiden alle työntekijä kirjaa käsin ne keskeisimmät asiat, jotka nousevat esiin vanhempien kanssa käytävässä keskustelussa. Henkilökunnalla on lisäksi mahdollisuus halutessaan hyödyntää tukilistaa niistä asioista ja aiheista, jotka kussakin osiossa tulisi huomioida. Myös erillistä lapsihavainnointilomaketta voi käyttää. Itse kirjaamisen työntekijä voi tehdä joko suoraan lomakkeeseen keskustelun yhteydessä tai myöhemmin muistiinpanojen pohjalta. Lopullisen suunnitelman allekirjoittavat sekä työntekijä että vanhemmat. Lopuksi lapsesta keskustelun aikana saatu tieto jaetaan työyhteisössä hänen kanssaan työskentelevien aikuisten kesken esimerkiksi iltapalaverissa.

5 TUTKIMUSMENETELMÄN VALINTA

Kehittämistyön tutkimusmenetelmäksi valitsimme kyselytutkimuksen. Kyselytutkimuksessa aineisto kerätään kyselyn, haastattelun tai havainnoinnin keinoin standardoidusti kohdehenkilöiden muodostaessa otoksen tai näytteen tietystä perusjoukosta. Standardisuus tarkoittaa sitä, että kysymykset esitetään kaikille vastaajille samalla tavalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 193.)

Kyselytutkimuksella voidaan kerätä tietoa muun muassa yhteiskunnallisista ilmiöistä, ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, arvoista ja asenteista. Kyselytutkimus on yleensä määrällistä tutkimusta, joka perustuu mittaamiseen. Tuloksena syntyvä lukuarvoja sisältävä havaintoaineisto analysoidaan tilastollisin menetelmin. Sanallisilla kysymyksillä täydennetään tietoja tai vastataan kysymyksiin, joihin vastaaminen numeerisesti olisi epäkäytännöllistä. Mielipiteiden, asenteiden ja arvojen tutkiminen on haasteellista. Epävarmuutta aiheuttavat tekijät liittyvät tiedonkeruuseen, mittaamiseen ja tutkimuksen sisällöllisiin tavoitteisiin. (Vehkalahti 2008, 11–13.)

Lomakkeen huolellisella suunnittelulla on merkitystä tutkimuksen onnistumiselle. Kysymykset, jotka merkitsevät samaa kaikille vastaajille antavat päteviä tuloksia. Selvät, spesifit ja lyhyet kysymykset ovat vastaajan kannalta helpompia ymmärtää. Lomakkeen ulkoasun tulee olla moitteeton ja sen tulee sisältää myös lähetekirjelmä, jossa kerrotaan kyselyn tarkoituksesta ja merkityksestä vastaajalle. Lomakkeen testaus ennen varsinaisen aineiston keräämistä on välttämätöntä. (Hirsjärvi ym. 2009, 195–204.)

Aloitimme kyselylomakkeen suunnittelun tammikuussa 2014. Kyselylomakkeen kysymykset johdettiin tutkimusongelmasta ja teoriataustasta esiin nousseista sisällöistä. Kysymyksenasettelussa heijastui myös tärkeänä pitämämme asiat, kuten lapsen osallisuus. Kyselylomakkeella kerättiin tietoa myös vasu-keskustelukäytännöistä.

Kyselylomake (liite 1) sisälsi saatesanat ja 17 kysymystä. Lomakkeessa oli monivalintakysymysten lisäksi myös sekamuotoisia kysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Avointen kysymysten avulla pyrittiin määrällisen aineiston rinnalle

saamaan henkilökunnan kokemuksia ja havaintoja omin sanoin ilmaistuin. Kyselylomake testattiin kolmella varhaiskasvatuksen kentällä työskentelevällä koehenkilöllä ennen kuin se huhtikuussa toimitettiin vastaajille.

Valitsimme kyselytutkimuksen tutkimusmenetelmäksi ajankäytön ja tehokkuuden takia. Tavoittemme oli myös puolueeton tutkimusprosessi. Emme halunneet läsnäolollamme vaikuttaa vastaajiin ja ajattelimme, että lomakekysely antaa vastaajalle mahdollisuuden valita vastaamiseen heille itselleen sopiva ajankohta. Paperilomake oli ainoa tapa tavoittaa kaikki vastaajat, koska Leppävirran kunnan varhaiskasvatushenkilökunnalla ei ole henkilökohtaisia sähköpostiosoitteita. Verkkokysely ei siis tavoitettavuusongelman takia tullut kyseeseen. Koska kyselyyn vastaamalla pystyi vaikuttamaan uuden vasu-lomakkeiston kehittämiseen, uskoimme aikaa ja halua vastaamiseen löytyvän.

5.1 Aineiston kerääminen

Kysely kohdennettiin niille lastentarhanopettajalle, päivähoitajalle ja perhepäivähoitajalle, jotka olivat työssään käyttäneet tai käyttivät nykyistä vasu-lomakkeistoa. Jaoimme kyselylomakkeet henkilökohtaisesti Puistolaa, Ilonpillerin, Sorsakosken, Timolan ja Viitosvinttiöiden Oravikosken ja Paukarlahden päiväkotiyksiköihin sekä Omenatarhan esikouluun ja Liukontuvan ryhmäperhepäiväkotiin. Samalla kerroimme kyselyn tarkoituksesta, motivoimme vastaamaan ja vastasimme kysymyksiin. Lomakkeiden palautusta varten jätimme jokaiseen yksikköön suljetun vastauslaatikon. Vastausaikaa annettiin kuukausi. Perhepäivähoitajille veimme kyselylomakkeet täytettäväksi huhtikuun kuukausitapaamiseen. He palauttivat kyselyn perhepäivähoidon ohjaajalle samana iltana. Yhteensä jaoimme 60 kyselylomaketta. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja luottamuksellista. Kyselylomakkeita palautettiin vastausajan loppuun mennessä yhteensä 40 kappaletta. Vastausprosentiksi muodostui siis 67.

5.2 Aineiston analysointi

Tiedonkeruun jälkeen tutkimusaineisto on analysoitava, tulkittava ja siitä on tehtävä johtopäätökset (Hirsjärvi ym. 2009, 221). Pohja varsinaiselle analysoinnille luodaan aineiston huolellisella esikäsittelyllä (Vehkalahti 2008, 51). Ensimmäisenä aineistosta tarkistetaan puuttuuko tietoja tai onko havaittavissa selviä virheellisyyksiä ja onko osa lomakkeista hylättävä. Jos vastaaja on jättänyt vain vähäisen osan vastauksista täyttämättä, mutta on muuten täyttänyt lomakkeen huolellisesti, lomaketta ei ole syytä hylätä. Seuraavana vaiheena on tietojen täydentäminen. Kyselylomaketietoja voidaan täydentää karhuamalla lomakkeita uusintakierroksella. Kolmannessa vaiheessa aineisto järjestetään tiedon tallennusta ja analyysieja varten. (Hirsjärvi ym. 2009, 221–222.)

Määrällisessä tutkimuksessa aineiston käsittely analysoitavaan muotoon alkaa palautuneiden lomakkeiden tarkistuksella. Asiattomasti täytetyt lomakkeet poistetaan ja arvioidaan puuttuvien tietojen määrä. Sitten aineisto muutetaan numeraaliseen muotoon eli syötetään ja tallennetaan taulukko- tai tilasto-ohjelmaan ja lopuksi tallennettu aineisto tarkastetaan. Analyysivaiheeseen edetään vasta, kun aineisto on järjestetty ja huolellisesti tarkastettu. Analyysimenetelmä valitaan niin, että se antaa tietoa siitä, mitä ollaan tutkimassa. Tulokset esitellään taulukoin, kuvioin, tunnusluvin ja tekstinä. (Vilka 2007, 105–135.) Tulosten analysoinnin jälkeen on tulosten tulkinnan aika. Pohditaan, mitä johtopäätöksiä tuloksista voidaan tehdä ja selkiytetään aineiston analyysistä nousevia merkityksiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 229.)

Vastausten analysoinnin valmisteluvaiheessa yhdistimme eri yksiköistä kerätyt kyselylomakkeet, numeroimme ja kansioimme vastaukset. Emme keränneet tunnistetietoja eikä yksittäistä vastaajaa voinut tunnistaa aineistosta. Tarkistimme lomakkeista puuttuvat tiedot ja huomasimme, että kaikki vastaajat eivät olleet vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Mielestämme ei kuitenkaan ollut tarpeellista hylätä näitä lomakkeita kokonaan, koska puuttuvia tietoja oli vähän ja ne olivat jakautuneet satunnaisesti. Kysymyksessä numero 5 yhden vastaajan vastaus jouduttiin hylkäämään, koska vastaaja oli valinnut useita vastausvaihtoehtoja, samoin kahden vastaajan vastaus jouduttiin hylkäämään kysymyksessä numero 10, koska vastaajat olivat valinneet useita vastausvaihtoehtoja.

Lomakkeita tarkastaessa huomasimme kaksi virhettä itse kyselylomakkeessa. Kysymyksissä numero 13 ja 15 oli sama kysymys eli ”Muuta, mitä haluaisit sanoa vasu-keskustelua koskien”, vaikka kysymyksen numero 15 kysymys olisi pitänyt kuulua ”Mitä muuta haluan sanoa nykyisestä vasu-lomakkeesta”. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut merkittävästi kysymyksen numero 15 osalta annettuihin vastauksiin, sillä vain yksi vastaaja viittasi jo aiemmin antamaansa vastaukseen, kaikkien muiden vastauksen käsitellessä aiheen mukaisesti lomaketta. Toinen virhe oli se, että kysymys numero 17 oli numeroitu virheellisesti numeroksi 15. Virheellinen numerointi ei kuitenkaan vaikuttanut saatuihin tuloksiin.

Kyselylomakkeen väittämäkysymysten analysoinnissa käytimme SPSS-tilasto-ohjelmaa. Tilastointiohjelman käyttö eteni siten, että ensin syötimme ohjelmaan kyselylomakkeen ja sen jälkeen jokainen vastattu lomake syötettiin ohjelmaan yksitellen. Aineistosta analysoitiin frekvenssit ja prosenttiosuudet. Ammattiryhmien väliset erot tulevat esille ristiintaulukoinnin avulla.

Kyselylomakkeen kysymys numero kaksi oli laadittu teoksen Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2009) ohjaamana, joten kysymyksellä saatu aineisto myös purettiin samalla menetelmällä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Menetelmän ensimmäisenä vaiheena pyydetään tekemään vahva päätös siitä, mikä aineistossa kiinnostaa. Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma ja teoriaosa nostavat vahvasti esille sen, että laadukkaaseen varhaiskasvatukseen pyrittäessä henkilöstön tulee olla tietoinen omalle työlleen asetetuista tavoitteista. Tästä näkökohdasta käsin kysymyksen numero kaksi sisällöksi muodostui vastaajan kokemus lapsen yksilöllisen varhaiskasvatuskeskustelun tärkeimmistä tehtävistä. Aineistoa lähdettiin keräämään avoimella kysymyksellä, jotta vastaajille tarjoutui tilaisuus vastata ns. omin sanoin.

Menetelmän toinen vaihe painottuu kerätyn aineiston läpikäyntiin eli litterointiin, jonka aikana koodataan aiemman vahvan päätöksen pohjalta merkittävät asiat ja jätetään kaikki muu pois. Tässä tutkimuksessa tämä tarkoitti käsikirjoitettujen vastausten kirjaamista koneelle ja niiden luokittelua eli koodaamista värikoodein asetetun teorialähtökohdan mukaiseksi aineistoksi.

Menetelmän kolmas vaihe aloittaa aineiston varsinaisen teknisen analysoinnin. Tässä vaiheessa tutkija ottaa käyttöön jo aiemmin tavoitteen pohjalta valitun aineiston lähestymistavan; luokittelun, teemoittamisen tai tyypittelyn. Näistä lähestymistavoista luokittelu laskee asian esiintymiskertoja aineistossa, teemoittelu etsii tiettyä aihetta kuvaavia näkemyksiä ja tyypittely puolestaan kokoaa yhtenäisiä ominaisuuksia, joista luodaan yleistyksiä. Tässä aineistossa lähestymistapana käytettiin teemoittelua siten, että vastauksista pyrittiin löytämään vastaavuuksia lapsen yksilöllisen varhaiskasvatuksen yleisille tavoitteille.

Avoimen kysymyksen numero kaksi sisältöanalyysi toteutettiin teorialähtöisenä sisältöanalyysinä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 113–118), jonka luokittelu perustui Stakesin lapsen yksilöllisen varhaiskasvatuskeskustelulle asettamaan viitekehykseen (Stakes 2005). Tästä viitekehyksestä luotiin analyysirunko, jonka luokittelu oli seuraava:

- 1) käydä yhteinen keskustelu lapsesta
- 2) tuoda lapsen yksilölliset tarpeet esille
- 3) tuoda vanhempien kasvatusnäkemykset esille
- 4) huomioida lapsen yksilölliset tarpeet toimintaa suunniteltaessa
- 5) huomioida lapsen kasvussa esiintyvät mahdolliset erityistarpeet
- 6) muodostaa kirjattu kokonaisuus lapsen kasvusta ja kehityksestä hänen siirtyessään varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

Aineiston luokittelu näihin alaluokkiin toteutettiin siten, että saaduista vastauksista poimittiin ensin selkeästi alaluokan kanssa samansisältöiset vastaukset, jonka jälkeen usein toistuvat yleiskäsitteet määriteltiin kuuluvaksi yhteen samaan luokkaan. Kuvaava esimerkki tällaisesta tutkijan luokittelua koskevasta päätöksestä on termi kasvatuskumppanuus, joka aineistoanalyysissä sijoitettiin luokkaan kolme ”tuoda vanhempien kasvatusnäkemykset esille”, vaikka se toki olisi sopinut muihinkin luokkiin.

Lopuksi koko luokiteltu aineisto kvantifioitiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 120) siten, että kunkin luokan saama vastausmäärä laskettiin sekä kuinka moni kunkin ammattiryhmän edustajista kirjasi tietyn tehtävän itselleen kolmen merkityksellisimmän joukkoon.

Kyselylomakkeessa kysymysten 8,13,15 ja 16 yhteydessä vastaajien oli mahdollista antaa kulloisenkin kysymyksen käsittelemästä aiheesta myös kirjallinen vapaa vastaus. Tätä tutkimustietoa käsiteltiin kolmivaiheisesti aineistolähtöisellä sisältöanalyysillä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–113). Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että ensin kunkin kysymyksen vastaukset kirjoitettiin auki ja retusoitiin eli pelkistettiin. Seuraavaksi aineisto klusteroitiin eli ryhmiteltiin, minkä jälkeen suoritettiin abstrahointi eli luotiin teoreettiset käsitteet. Prosessin voikin kiteyttää toteamukseen, että vastaajien arkikieliset ilmaukset vietiin luokittelemalla teoreettisen tiedon alle.

5.3 Tutkimuksen luotettavuus

Määrällisessä tutkimuksessa luotettavuutta arvioidaan reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden avulla. Reliaabelius tarkoittaa sitä, että tutkimuksen mittaustuloksia voidaan pitää toistettavina eli tulokset eivät ole sattumanvaraisia. Vastauksia etsitään kysymyksiin miten onnistuneesti otos edustaa perusjoukkoa, mikä on vastausprosentti, onko kyselylomake laadittu huolellisesti ja aineiston keräämiseen, käsittelyyn ja analysointiin liittyvät laskut ja mittaukset suoritettu virheettömästi. Validius tarkoittaa sitä, että tutkimuksella mitataan sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Validiteetissa arvioidaan miten onnistuneesti tutkija on kyennyt siirtämään teoreettiset käsitteet arkikielelle ja mittariin eli kyselylomakkeelle, ovatko tutkija ja tutkittava ymmärtäneet kysymykset samalla tavalla, miten onnistunut on asteikon toimivuus ja sisältyykö kyselylomakkeeseen epätarkkuuksia. Tutkimuksen kokonaisluotettavuus muodostuu reliabiliteetista ja validiteetista. Tutkimuksen kokonaisluotettavuutta voidaan pitää hyvänä, kun otos edustaa perusjoukkoa ja mittaamisessa on mahdollisimman vähän satunnaisvirheitä. Tieteelliselle tutkimukselle on asetettu vaatimuksia, jotka määrällisen tutkimuksen tulee täyttää. (Vilkka 2007, 149–154.)

Määrällisessä tutkimuksessa ei voi välttyä virheiltä. Virheitä voi sattua tutkimusprosessin kuluessa tietoja kerätessä, syötettäessä ja tuloksia tulkittaessa. Vastaajien määrä voi olla liian pieni tai vastaajat eivät ole vastanneet totuudenmukaisesti. Nämä systemaattiset virheet vääristävät tuloksia. Vastaaja saattaa ymmärtää kysymyksen toisin kuin tutkija on ajatellut tai vastausten tallennusvaiheessa tapahtuu virhe. Myös nämä satunnaisvirheet heikentävät tutkimuksen luotettavuutta. On

tärkeää, että tutkija arvioi virheiden vaikutuksen tuloksiin ja on rehellinen tuloksia esitellessään. (Vilka 2007, 152–154.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden osoittaminen on ikuinen haaste, sillä tutkimusmenetelmälle ei ole olemassa yksiselitteistä ja kaiken kattavaa arviointitapaa. Vähimmäisvaatimuksena luotettavuuden osalta voidaan kuitenkin pitää seuraavista asioista koostuvaa tarkkaa raportointia: mitä tutkitaan ja miksi, tutkijan omat sidokset aiheeseen, kuinka tutkimuksen aineisto kerättiin, kuinka tiedonantajat valikoitiin, mikä oli tutkimuksen kesto, kuinka aineisto analysoitiin ja mikä oli koko tutkimuksen luotettavuus. Raportointi on siis keskeinen väline laadullisen tutkimuksen luotettavuuden osoittamisessa, vaikka edes sen toteutuksen muodosta ei vallitse yksimielisyyttä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.)

Tämän opinnäytetyön tutkimusprosessissa on pyritty huomioimaan niin määrällisen kuin laadullisenkin tutkimuksen edellyttämät asiat luotettavuuden osoittamiseksi. Toisaalta, tutkijan vastuuseen kuuluu aina rehellisyys mahdollisten virheiden osalta. Kyselylomakkeen ulkoasu ei ollut moitteeton. Meitä mietitytti myös käyttämämme asteikon toimivuus. Mitta-asteikkona käytimme henkilökunnalle tuttua asteikkoa. Samaa asteikkoa käytetään Leppävirran kunnan päivähoiton laatukselyssä. Jälkikäteen pohdimme, olisiko käyttämämme mitta-asteikon keskimmäisen vaihtoehdon pitänyt olla selkeästi neutraali.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Esitämme tutkimustulokset tässä luvussa sellaisinaan, johtopäätökset ja kehittämisehdotukset esittelemme luvussa seitsemän. Tulokset esitetään kysymys kysymykseltä, samassa järjestyksessä kuin ne on kysytty kyselylomakkeessa. Numerotiedon määrä on suuri, mutta varhaiskasvatusprosessin hahmottaminen kokonaisuutena on tärkeää kehittämistyön jatkoon kannalta. Tähän esittämistapaan päädyttiin, jotta kyselylomakkeessa hyödynnetty ja hyväksi havaittu neliportainen vasu-prosessi säilyisi näkyvänä läpi vastausten. Tarve tälle rakenteen säilyttämiselle lähtee ajatuksesta, että opinnäytetyö toimii sekä teorian että tutkimusaineiston samoihin kansiin kokoavana tietopakettina, jota on helppo hyödyntää tulevaisuudessa. Halusimme myös esittää tulokset prosenttilukuina, vaikka vastaajaotanta oli alle 100 luonnollista henkilöä. Tähän perusteena oli tulosten nopea silmäiltävyys ja vertailtavuus. Samasta syystä osa tuloksista on luettelomuodossa.

6.1 Vastaajien ammattiryhmä

Kysymyksen numero yksi tavoite oli selvittää vastaajan ammattiryhmä. Vastaajista 19 ilmoitti ammattiryhmäkseen perhepäivähoitaja, 10 lastentarhanopettaja ja 10 lastenhoitaja. Yksi vastaaja ilmoitti ammattiryhmäkseen päivähoitaja, ja hänet liitettiin tuloksissa ammattiryhmään lastenhoitajat.

TAULUKKO 2. Vastaajan ammattiryhmä

	Perhepäivähoitaja	Lastentarhanopettaja	Lastenhoitaja	Muu, mikä?	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	19	10	10	1	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	47,5 %	25,0 %	25,0 %	2,5 %	100,0 %

6.2 Mitkä ovat mielestäsi lapsen varhaiskasvatuskeskustelun tärkeimmät tehtävät?

Kysymys numero 2 oli muodoltaan avoin ja sillä pyrittiin selvittämään, mitä asioita vastaajat pitävät vasu-keskustelun tärkeimpinä tehtävinä, ja samalla kartoittamaan vastaisivatko ne sisällöllisesti Stakesin varhaiskasvatuksen perusteisiin (Stakes 2005) kirjaamaa tehtävääsattelua.

Kokonaisuudessaan kysymyksen vastausaineisto koostui 86 tehtäväkirjauksesta, jotka sisältönsä pohjalta jaettiin seuraavasti Stakesin varhaiskasvatussuunnitelmassa vasu-keskustelulle asettamien tehtävien alle: käydä yhteinen keskustelu lapsesta, tuoda lapsen yksilölliset tarpeet esille, tuoda vanhempien kasvatuskäsitteet esille, huomioida lapsen yksilölliset tarpeet sekä lapsen kasvussa esiintyvät mahdolliset erityistarpeet sekä muodostaa kirjattu kokonaisuus lapsen kasvusta ja kehityksestä hänen siirtyessään varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. (Stakes 2005.)

Näistä tavoitteista eniten mainintoja sai lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen toimintaa suunniteltaessa, joka tuotiin esille 33 kertaa eli 38 %:ssa vastauksista. Lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimista kuvattiin muun muassa lapsen kehityksen seuraamiseksi ja tukemiseksi, toiminnan tavoitteellisuudeksi, lapsen havainnoinniksi ja kasvua tukevien yhteisten pelisääntöjen sopimiseksi vanhempien kanssa. Aineistoa ammattiryhmittäin tarkasteltaessa juuri tämän tehtävän kokivat tärkeimmäksi lastenhoitajat (41 %) ja lastentarhanopettajat (36 %). Perhepäivähoitajien vastauksissa tärkeimmäksi tehtäväksi nousi vanhempien kasvatuskäsitteiden esille tuominen (40 %).

Vähiten vasu-keskustelun tehtävistä mainittiin kirjatun kokonaisuuden muodostaminen, joka tuli koko aineistossa esille vain neljä kertaa ja jota esimerkiksi ammattiryhmänä lastentarhanopettajat eivät maininneet lainkaan. Lähes yhtä vähän mainintoja kertyi lapsen kasvussa mahdollisesti esiintyvien erityistarpeiden huomioimisen alle, joka mainittiin koko aineistossa vain viidesti ja jota lastenhoitajat eivät nostaneet vastauksissaan lainkaan.

6.3 Miten nykyinen vasu-lomakkeisto palvelee lapsen varhaiskasvatuksen tukemista?

Kysymyksen numero 3 tavoite oli selvittää vastaajan kokemus nykyisen lomakkeen toimivuudesta lapsen varhaiskasvatuksen tukemisen välineenä. Vastaajista suurin osa (75 %) kaikista ammattiryhmistä (lastenhoitajat 72,7 %, lastentarhanopettajat 70 % ja perhepäivähoitajat 83,4 %) piti nykyistä vasu-lomakkeistoa kiitettävästi lapsen varhaiskasvatusta tukevana. Vastaajista kukaan ei pitänyt nykyistä vasu-lomakkeistoa erinomaisesti lapsen varhaiskasvatusta tukevana ja lomakkeisto sai yhden välttävän arvosanan.

TAULUKKO 3. Miten nykyinen vasu-lomakkeisto palvelee lapsen varhaiskasvatuksen tukemista?

	Erinomainen	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	0	8	22	8	1	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	0	20,0 %	55,0 %	20,0 %	2,5 %	97,5 %

6.4 Vasu-keskustelun valmistelu

Vasu-keskustelun valmistelusta kysyimme kysymyksillä 4, 5, 6, 7 ja 8.

Kysymyksen numero 4 tavoite oli selvittää vasu-keskustelujen valmistelun henkilöstökäytäntöjä. Vastaajista lähes puolet (47,5 %) ilmoittaa valmistelevänsä lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuskeskustelun yksin, mutta ammattiryhmien välillä on huomattavia eroja. Perhepäivähoitajista suurin osa (89,5 %) valmistelee lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuskeskustelun yksin, kun taas lastenhoitajat (72,7 %) ja lastentarhanopettajat (70 %) valmistelevat vasu-keskustelut useimmiten tiiminä tai työparina. Neljä vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon Muuten, miten – vaihtoehdon. Avoimen vastausvaihtoehdon valinneet valmistelevat lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuskeskustelun yksin ja tiiminä, yksin ja työparina (kaksi vastausta), ensin yksin ja sitten kysyn työparilta, onko lisättävää, muutettavaa yms.

TAULUKKO 4. Valmistelen lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuskeskustelun useimmiten

	Yksin	Työparina	Tiiminä	Muuten, miten	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	19	5	12	4	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	47,5 %	12,5 %	30,0 %	10,0 %	100,0 %

Kysymyksen numero 5 tavoite oli selvittää vasu-keskustelujen valmisteluun käytettävää aikaa. Vastaajista yli puolet (60 %) käyttää lapsen varhaiskasvatuskeskustelun valmisteluun yli 15 minuuttia. Lastentarhanopettajista 80 %, perhepäivähoitajista 61,1 % ja lastenhoitajista 50 % käyttää aikaa lapsen varhaiskasvatuskeskustelun valmistelemiseen yli 15 minuuttia. Täysin valmistautumatta tai hyvin vähäisesti paneutuneena ei keskusteluun ilmoittanut menevänsä kukaan. Kysymykseen vastasi 39 vastaajaa, joista yhden vastaajan vastaus jouduttiin hylkäämään, koska vastaaja oli valinnut useita vastausvaihtoehtoja.

TAULUKKO 5. Käytän aikaa lapsen varhaiskasvatuskeskustelun valmisteluun

	0-5 minuuttia	5-10 minuuttia	10-15 minuuttia	yli 15 minuuttia	Hylätyt vastaukset	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	0	2	12	24	1	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	0	5,0 %	30,0 %	60,0 %	2,5 %	97,5 %

Kysymyksen numero 6 tavoite oli selvittää vasu-keskustelun ammattimateriaalikäytäntöjä. Kysymykseen vastasi 40 vastaajaa eli vastausprosentti oli 100 %. Vaihtoehtoista sai valita yhden tai useita vaihtoehtoja. Vastaajien mielestä havainnointilomake on tärkein vasu-keskustelun valmistelun tuki. Yksitoista vastaajaa

oli valinnut vaihtoehdon Muuta, mitä. Avoimen vastausvaihtoehdon valinneet käyttävät valmistelun tukena:

- tiimin mielipiteitä
- havainnointi ja pedagoginen tuki (Helsingin kaupunki, sosiaalivirasto)
- seuranta vihkoa johon kokoan lasten taitoja ja huolen aiheita
- aiempia vasu-kaavakkeita
- aikaisempaa kirjallista tietoa lapsesta
- muistivihko
- ajattelen ja mietiskelen
- omia muistiinpanoja havainnoista
- lapsen omaa kansiota jossa näkyy esim. piirroksia yms.
- lapsen oma haastattelu lomake
- lapsen kasvunkansio, lapsen haastattelu

TAULUKKO 6. Käytän valmistelun tukena

	Havainnointilomaketta	Tukikysymyksiä	Muuta, mitä?
Kysymykseen vastaajien määrä	37	17	11
Kysymykseen vastaajien määrä %	92,5 %	42,5 %	27,5 %

Kysymyksessä numero 7 piti arvioida väittämiä. Väittämiä oli kysymyksessä viisi.

Väittämät on muokattu Leppävirran kunnan varhaiskasvatushenkilöstön opettajakokouksissa tai muissa tilaisuuksissa esittämistä ajatuksista ja kommentteista toimintavuoden 2012 - 2013 aikana.

Väittäjä 1. Vasu-keskustelujen valmisteluun on käytettävissä riittävästi aikaa. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan tyytyväisyyttä valmisteluajan riittävyteen. Vastaajista yli puolet (54,5 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että vasu-keskustelujen valmisteluun on käytettävissä riittävästi aikaa. Tyytyväisimpiä

olivat perhepäivähoitajat (83,4 %). Lastenhoitajista eri mieltä oli 45,5 % ja lastentarhanopettajista täysin eri mieltä tai eri mieltä oli 40 % vastaajista.

TAULUKKO 7. Vasu-keskustelujen valmisteluun on käytettävissä riittävästi aikaa

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	3	18	6	11	1	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	7,5 %	45,0 %	15,0 %	27,5 %	2,5 %	97,5 %

Väittämä 2. Vasu-keskustelun valmisteluun on selkeä ohje. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan tyytyväisyyttä ohjeen selkeyteen. Vastaajista suurin osa (92,5 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että vasu-keskustelun valmisteluun on selkeä ohje.

TAULUKKO 8. Vasu-keskustelun valmisteluun on selkeä ohje

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	5	17	15	2	0	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	12,5 %	42,5 %	37,5 %	5 %	0 %	97,5 %

Väittämä 3. Vasu-keskustelun valmistelussa kuullaan lapsen kanssa toimivia sidosryhmiä, kuten keltoa, puheterapeuttia, fysioterapeuttia jne. Väittämän tavoite oli selvittää käytetäänkö vasu-keskustelujen valmistelussa apuna erityisammattipalveluita. Vastaajista yli puolet (60 %) oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että vasu-keskustelun valmistelussa kuullaan lapsen kanssa toimivia sidosryhmiä. Hajonta ammattiryhmien sisällä oli kuitenkin suurta. Lastentarhanopettajista 50 % oli eri mieltä ja 50 % samaa tai jokseenkin samaa mieltä. Lastenhoitajista täysin eri mieltä tai eri

mieltä oli 45,5 % ja samaa tai jokseenkin samaa mieltä oli 54,6 %. Perhepäivähoitajista 27,8 % oli täysin eri mieltä tai eri mieltä, 72,2 % oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä.

TAULUKKO 9. Vasu-keskustelun valmistelussa kuullaan lapsen kanssa toimivia sidosryhmiä, kuten keltoa, puheterapeuttia, fysioterapeuttia jne

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	0	12	12	9	6	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	0 %	30,0 %	30,0 %	22,5 %	15,0 %	97,5 %

Väittämä 4. Vasu-keskusteluajat saa sovittua joustavasti työvuorojen sisälle. Väittämän tavoite oli selvittää kokemuksia käytännön toteutuksen toimivuudesta. Vastaajista suurin osa (67,5 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että vasu-keskusteluajat saa sovittua melko joustavasti työvuorojen sisälle. Lastenhoitajat olivat tyytyväisimpiä (90,1 %). Lastentarhanopettajista 50 % oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä, mutta 50 % oli täysin eri mieltä tai eri mieltä. Perhepäivähoitajista 64,7 % oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä, mutta 29,4 % oli täysin eri mieltä tai eri mieltä.

TAULUKKO 10. Vasu-keskusteluajat saa sovittua joustavasti työvuorojen sisälle

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	2	7	18	8	3	38
Kysymykseen vastaajien määrä %	5,0 %	17,5 %	45,0 %	20,0 %	7,5 %	95,0 %

Väittäjä 5. Vasu-keskustelujen valmistelussa lasten havainnointi ja kehityksen etenemisen seuraaminen toteutetaan kaikille lapsille yhtenevästi, esimerkiksi ikäkausikehitykseen pohjautuen. Väittäjän tavoite oli arvioida toteutettavien keskustelujen vertailtavuutta keskenään. Suurin osa vastaajista (85 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 81,9 %, lastentarhanopettajat 80 % ja perhepäivähoitajat 100 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että vasu-keskustelujen valmistelussa lasten havainnointi ja kehityksen etenemisen seuraaminen toteutetaan kaikille lapsille yhtenevästi.

TAULUKKO 11. Vasu-keskustelujen valmistelussa lasten havainnointi ja kehityksen etenemisen seuraaminen toteutetaan kaikille lapsille yhtenevästi, esimerkiksi ikäkausikehitykseen pohjautuen

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	4	15	15	3	1	38
Kysymykseen vastaajien määrä %	10,0 %	37,5 %	37,5 %	7,5 %	2,5 %	95,0 %

Kysymys 8. Mitä muuta haluan sanoa vasu-keskustelun valmistelua koskien

Avoimella kysymyksellä vastaajille tarjottiin mahdollisuus vapaaseen sanaan vasu-keskustelun valmistelusta. Tätä mahdollisuutta käytti 8 vastaajaa, joista puolet (50 %) oli lastentarhanopettajia ja toinen puoli jakautui tasan lastenhoitajien (25 %) ja perhepäivähoitajien (25 %) kesken. Heistä perhepäivähoitajat nostivat selkeästi esille konkreettisen ongelman eli yksintyöskentelyn:

Perhepäivähoidossa aikaa valmisteluun jää vain, kun lapset nukkuu (jos nukkuu).

Lastenhoitajat puolestaan nostivat esiin yleisen kiireen ja ajan puutteen sekä kokivat tarvetta koko henkilökunnan paremmalle kuulemiselle ennen keskustelun toteutusta:

Ehdottomasti lisää aikaa käydä valmisteluja vasu-keskusteluihin liittyen tiimissä tai työparin kanssa. Enemmän huomiota kasvatuskumppanuuteen ja vasu-lomakkeen sisältöön.

Lastentarhanopettajat kaipaavat valmistelussa enemmän aikaa paneutua lapsen havainnointiin esim. kelton tai työparin kanssa sekä kasvatuskumppanuuden ja vasun sisällön huomioimiseen. Heiltä nousi esiin myös haaste valmistelun samanaikaisuudesta lasten valvonnan kanssa sekä harmi toiminnan suunnitteluun tarkoitetun ajan kulumisesta vasu-valmisteluun:

Valmistelu tehdään suunnitteluajalla, kuten myös keskustelut. Suunnitteluajat venyvät/paukkuvat yritetään tasata seuraavilla viikoilla.

6.5 Vasu-keskustelun toteutus

Vasu-keskustelun toteutuksesta kysyimme kysymyksillä 9, 10, 11, 12 ja 13.

Kysymyksen numero 9 tarkoitus oli selvittää vasu-keskustelujen toteutuksen käytäntöjä. Suurin osa vastaajista (95 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 100 %, lastentarhanopettajat 90 % ja perhepäivähoitajat 94,7 %) toteuttaa lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuskeskustelun yksin. Kaksi vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon Muuten, miten. Avoimen vastausvaihtoehdon valinneet toteuttavat lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuskeskustelun vanhempien kanssa

- Kelton kanssa
- Joskus kelto mukana

TAULUKKO 12. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatuskeskustelu vanhempien kanssa toteutetaan

	Yksin	Työparina	Tiiminä	Muuten, miten?	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	38	0	0	2	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	95 %	0 %	0 %	5,0 %	100,0 %

Kysymyksen numero 10 tavoite oli selvittää vasu-keskusteluihin käytettyä aikaa. Yli puolet vastaajista (55 %) käyttää lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatuskeskusteluun aikaa 20–30 minuuttia. Kysymykseen vastasi 40 vastaajaa, joista kahden vastaajan vastaus jouduttiin hylkäämään, koska vastaaja oli valinnut useita vastausvaihtoehtoja.

TAULUKKO 13. Lapsen varhaiskasvatuskeskustelun kesto on keskimäärin

	Alle 20 minuuttia	20-30 minuuttia	30-45 minuuttia	Yli 45- minuuttia	Hylätyt vastaukset	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	1	22	15	0	2	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	2,5 %	55,0 %	37,5 %	0 %	5,0 %	100,0 %

Kysymyksen numero 11 tavoite oli selvittää vasu-keskustelun ammattimateriaalikäytäntöjä. Kysymykseen vastasi 39 vastaajaa eli vastausprosentti oli 97,5 %. Vaihtoehtoista sai valita yhden tai useita vaihtoehtoja. Vastaajien mielestä havainnointilomake on tärkein vasu-keskustelun tuki. Seitsemän vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon Muuten, miten. Avoimen vastausvaihtoehdon valinneet käyttävät keskustelun tukena

- Lapsen omaa kansiota
- ”Vapaata” havaintojen kirjausta
- Teemoja lapsesi varh.kasv.suunnitelman keskustelun pohjaksi-lomaketta
- Havainnointi ja pedagoginen tuki (Helsingin kaupunki, sosiaalivirasto)
- Muistiinpanoja
- Muistivihko
- Lapsen kasvunkansio, lapsen haastattelu

TAULUKKO 14. Keskustelussa tukena käytetään

	Havainnointilomaketta	Tukikysymyksiä	Muuta, mitä?
Kysymykseen vastaajien määrä	34	23	7
Kysymykseen vastaajien määrä %	85,0 %	57,5 %	17,5 %

Kysymyksessä numero 12 piti arvioida väittämiä koskien vasu-keskustelun toteutusta. Väittämiä oli kysymyksessä kuusi. Kysymyksessä esitetyt väittämät koottiin hyvää keskustelukulttuuria ja kasvatuskumppanuutta käsittelevästä teoriaosasta.

Väittävä 1. Keskustelun toteutukseen on käytettävissä riittävästi aikaa. Väittämän tarkoitus oli selvittää vastaajan kokemus keskustelun kiireettömästä toteutumisesta. Suurin osa vastaajista (92,5 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 91 %, lastentarhanopettajat 90 % ja perhepäivähoitajat 94,8 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että keskustelun toteutukseen on käytettävissä riittävästi aikaa. Kaikista ammattiryhmistä löytyi kuitenkin yksi, joka oli täysin eri mieltä keskusteluajan riittävydestä.

TAULUKKO 15. Keskustelun toteutukseen on käytettävissä riittävästi aikaa

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	9	16	12	0	3	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	22,5 %	40,0 %	30,0 %	0 %	7,5 %	100,0 %

Väittävä 2. Keskustelun toteuttaminen on helppoa. Väittämän tarkoitus oli selvittää vastaajan yleiskokemus keskustelun toteutuksesta. Suurin osa vastaajista (92,5 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 90,9 %, lastentarhanopettajat 90 % ja

perhepäivähoitajat 94,7 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että keskustelun toteuttaminen on helppoa.

TAULUKKO 16. Keskustelun toteuttaminen on helppoa

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	5	19	13	3	0	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	12,5 %	47,5 %	32,5 %	7,5 %	0 %	100,0 %

Väittämä 3. Vasu-keskustelut perheiden kanssa ovat hyödyllisiä. Väittämän tarkoitus oli selvittää yleisellä tasolla vastaajan kokemusta perheiden kuulemisen merkityksestä. Vastaajista kaikki (100 %) kaikissa ammattiryhmissä olivat täysin samaa tai samaa mieltä siitä, että vasu-keskustelut perheiden kanssa ovat hyödyllisiä.

TAULUKKO 17. Vasu-keskustelut perheiden kanssa ovat hyödyllisiä

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	26	14	0	0	0	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	65,0 %	35,0 %	0 %	0 %	0 %	100,0 %

Väittämä 4. Vasu-keskusteluista nousee toimintaideoita päivittäiseen ryhmätoimintaan. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan kokemus perheiden kuulemisen merkityksestä toiminnan suunnittelun näkökulmasta. Suurin osa vastaajista (77,5 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että vasu-keskusteluista nousee toimintaideoita päivittäiseen ryhmätoimintaan. Lastentarhanopettajista eri mieltä oli 30 %, perhepäivähoitajista täysin eri mieltä tai eri mieltä oli 21,1 % ja lastenhoitajista eri mieltä oli 18,2 %.

TAULUKKO 18. Vasu-keskusteluista nousee toimintaideoita päivittäiseen ryhmätoimintaan

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	4	13	14	8	1	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	10,0 %	32,5 %	35,0 %	20,0 %	2,5 %	100,0 %

Väittämä 5. Keskustelu tulee kirjata vasu-lomakkeeseen keskustelun yhteydessä. Väittämän tavoite oli selvittää vasu-keskustelun kirjauskäytäntöä. Suurin osa vastaajista (82,5 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 63,7 %, lastentarhanopettajat 80,0 % ja perhepäivähoitajat 94,7 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että keskustelu tulee kirjata vasu-lomakkeeseen keskustelun yhteydessä.

TAULUKKO 19. Keskustelu tulee kirjata vasu-lomakkeeseen keskustelun yhteydessä

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	14	9	10	5	2	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	35,0 %	22,5 %	25,0 %	12,5 %	5,0 %	100,0 %

Väittämä 6. Keskustelun saa toteuttaa ilman häiriötä tai keskeytystä. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan kokemuksia vasu-keskustelujen toteutuksesta. Suurin osa vastaajista (90 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että keskustelun saa toteutettua ilman häiriötä tai keskeytyksiä. Lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat olivat tyytyväisimpiä (100 %), perhepäivähoitajista 16,7 % oli eri mieltä mahdollisuudesta toteuttaa keskustelu häiriöttä tai keskeytyksiä.

TAULUKKO 20. Keskustelun saa toteuttaa ilman häiriöitä tai keskeytyksiä

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	12	14	10	3	0	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	30,0 %	35,0 %	25,0 %	7,5 %	0 %	97,5 %

Kysymys 13. Mitä muuta haluan sanoa vasu-keskustelun toteutusta koskien

Avoimella kysymyksellä vastaajille tarjottiin mahdollisuus vapaaseen sanaan vasu-keskustelun toteutusta koskien. Tätä mahdollisuutta käytti 10 vastaajaa, joista 5 oli lastentarhanopettajia, 4 perhepäivähoitajia ja 1 päivähoitaja. Perhepäivähoitajien kommentit koskivat poikkeuksetta toivetta keskustelun toteutumisesta ilman lapsia. Lisäksi yksi heistä totesi, ettei vasu-keskustelu ole toteutettavissa työpäivän aikana. Lastentarhanopettajia puolestaan eniten puhutti kirjaaminen, josta todettiin mm.

Keskustelu kärsii, jos kirjaa samalla
Pakko tehdä samalla, koska muuta aika siihen ei ole.

Lastenhoitajan toimesta esiin nousi taas merkittävä huomio aineiston hyödyntämistä koskien:

Keskustelulla saatua informaatiota ei ehdi jaksaa tiedoksi työyhteisölle.

Myös rauhallisen keskustelutilan puute tuotiin esiin sekä lastenhoitajan että lastentarhanopettajan toimesta.

6.6 Nykyinen vasu-lomake

Nykyistä vasu-lomaketta arvioimme kysymyksillä 14 ja 15. Kysymyksessä numero 14 piti arvioida väittämiä. Kysymyksessä oli kahdeksan väittämää. Kysymyksen väittämät

koottiin teoriaosasta nousseiden sisältöjen pohjalta sekä havainnoimalla nykyistä lomaketta.

Väittämä 1. Nykyinen lomake on selkeä täyttää. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan kokemusta siitä, onko nykyinen lomake selkeä täyttää. Suurin osa vastaajista (82,5 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että nykyinen lomake on selkeä täyttää. Huomioitavaa kuitenkin on, että lastentarhanopettajista 40 % oli täysin eri mieltä tai eri mieltä.

TAULUKKO 21. Nykyinen lomake on selkeä täyttää

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	5	12	16	4	2	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	12,5 %	30,0 %	40,0 %	10,0 %	5,0 %	97,5 %

Väittämä 2. Nykyinen lomake kysyy oikeita asioita ryhmän toiminnan suunnittelun kannalta. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan kokemus siitä, mitä tietoa nykyisellä lomakkeella kerätään. Suurin osa vastaajista (70 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että nykyinen lomake kysyy oikeita asioita ryhmän toiminnan suunnittelun kannalta. Huomioitavaa kuitenkin on, että lastentarhanopettajista 40 % oli täysin eri mieltä tai eri mieltä.

TAULUKKO 22. Nykyinen lomake kysyy oikeita asioita ryhmän toiminnan suunnittelun kannalta

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	1	10	17	9	2	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	2,5 %	25,0 %	42,5 %	22,5 %	5,0 %	97,5 %

Väittäjä 3. Nykyisen lomakkeen vierekkäin sijoitetut toimikaudet syksy/kevät helpottavat lapsen kehityksen seuranta. Väittäjän tarkoitus oli selvittää vastaajan näkemystä nykyisen lomakkeen teknisestä toteutuksesta toimivuuden näkökulmasta. Suurin osa vastaajista (90 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 81,9 %, lastentarhanopettajat 100 % ja perhepäivähoitajat 92,3 %) oli sitä mieltä, että nykyisen lomakkeen vierekkäin sijoitetut toimikaudet helpottavat lapsen kehityksen seuranta.

TAULUKKO 23. Nykyisen lomakkeen vierekkäin sijoitetut toimikaudet syksy/kevät helpottavat lapsen kehityksen seuranta

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	9	22	5	3	0	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	22,5 %	55,0 %	12,5 %	7,5 %	0 %	97,5 %

Väittäjä 4. Nykyisessä lomakkeessa on riittävästi kirjoitustilaa. Väittäjän tavoite oli selvittää vastaajan näkemystä nykyisen lomakkeen teknisestä toteutuksesta toimivuuden näkökulmasta. Suurin osa vastaajista (72,5 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että nykyisen lomakkeen kirjoitustila on riittävä. Huomioitavaa kuitenkin on, että lastentarhanopettajista 60 % oli täysin eri mieltä tai eri mieltä asiasta.

TAULUKKO 24. Nykyisessä lomakkeessa on riittävästi kirjoitustilaa

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	5	13	11	6	4	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	12,5 %	32,5 %	27,5 %	15,0 %	10,0 %	97,5 %

Väittäjä 5. Nykyisen lomakkeen ulkoasu on miellyttävä. Väittäjän tavoite oli selvittää vastaajan näkemystä nykyisen lomakkeen esteettisestä toteutuksesta. Suurin osa vastaajista (70 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että nykyisen lomakkeen ulkoasu on miellyttävä. Lastenhoitajista 45,5 % oli eri mieltä ja lastentarhanopettajista 40 % oli täysin eri mieltä tai eri mieltä.

TAULUKKO 25. Nykyisen lomakkeen ulkoasu on miellyttävä

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	2	15	11	9	2	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	5,0 %	37,5 %	27,5 %	22,5 %	5,0 %	97,5 %

Väittäjä 6. Nykyinen lomake painottuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Väittäjän tavoite oli selvittää vastaajan kokemus siitä, mitä tietoa nykyisellä lomakkeella kerätään. Suurin osa vastaajista (82,5 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 72,8 %, lastentarhanopettajat 90 % ja perhepäivähoitajat 88,9 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että nykyinen lomake painottuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin.

TAULUKKO 26. Nykyinen lomake painottuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	3	18	12	5	1	39
Kysymykseen Vastaajien määrä %	7,5 %	45,0 %	30,0 %	12,5 %	2,5 %	97,5 %

Väittäjä 7. Nykyisessä lomakkeessa lapsen ääni tulee kuuluviin ja hänen mielipiteensä kirjataan vasu-lomakkeeseen. Väittäjän tavoite oli selvittää vastaajan kokemus siitä,

mitä tietoa nykyisellä lomakkeella kerätään. Yli puolet vastaajista (52,5 %) oli täysin eri mieltä tai eri mieltä siitä, että lapsen ääni tulee kuuluviin nykyisessä vasu-lomakkeessa. Lastentarhanopettajista tätä mieltä oli 80 %, lastenhoitajista 63,3 % ja perhepäivähoitajista 35,2 %.

TAULUKKO 27. Nykyisessä lomakkeessa lapsen ääni tulee kuuluviin ja hänen mielipiteensä kirjataan vasu-lomakkeeseen

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	1	11	5	9	12	38
Kysymykseen vastaajien määrä %	2,5 %	27,5 %	12,5 %	22,5 %	30,0 %	95,0 %

Väittämä 8. Vasu-keskustelujen kirjaukset antavat riittävästi tietoa lapsesta ja hänen tarpeistaan hoitopaikan vaihtuessa. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan kokemusta kirjausten sisällön laajuudesta. Suurin osa vastaajista (82,5 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 70 %, lastentarhanopettajat 90 % ja perhepäivähoitajat 94,5 %) oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että vasu-keskustelujen kirjaukset antavat riittävästi tietoa lapsesta ja hänen tarpeistaan hoitopaikan vaihtuessa.

TAULUKKO 28. Vasu-keskustelujen kirjaukset antavat riittävästi tietoa lapsesta ja hänen tarpeistaan hoitopaikan vaihtuessa

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	0	16	17	4	1	38
Kysymykseen vastaajien määrä %	0 %	40,0 %	42,5 %	10,0 %	2,5 %	95,0 %

Kysymys 15. Mitä muuta haluan sanoa nykyisestä vasu-lomakkeesta.

Avoimella kysymyksellä vastaajille annettiin mahdollisuus kommentoida vapaasti nykyistä vasu-lomakkeista. Avoimeen kysymykseen vastasi 10 vastaajaa, joista 7 oli lastentarhanopettajia, 2 päivähoitajia ja 1 perhepäivähoitaja. Perhepäivähoitajan vastauksessa todetaan, että:

Lapsi ei ole paljon mukana vasussa

Hänen kanssaan samalla linjalla oli yksi lastenhoitaja ja kaksi lastentarhanopettajaa. Lisäksi lastenhoitajien vastauksissa pohdittiin lapsen iän merkitystä vasu-kaavakkeen toteutuksessa sekä itse lomakkeen ulkoasussa:

Eri ikäkausina lomake voisi olla erilainen esim. alle 2v. Erilainen kuin 4v. →
 Tarvitseeko alla 4v. syksy ja kevät osiota?
 Tämän hetken vasu-kaavake kaipaa uudistamista ja enemmän lapsensa itsensä näköistä ulkoasua ja kysymyksiä.

Lastentarhanopettajat pohtivat puolestaan vastauksissaan lomakkeen kirjauskäytäntöjä:

Toiset täyttävät tarkasti ja toiset suurpiirteisesti. Mikä on hyvä?
 Kirjauksissa tulee oikeat ja tärkeät asiat esille, kun ei ole niin sidottuja kysymyksiä.

Lastentarhanopettajien toimesta kyselylomakkeen toivottiin myös tukevan paremmin vastavuoroista kasvatuskumppanuutta ja tuovan siten lisää laatua varhaiskasvatuksen käytännön työhön. Yksi vastaajista muotoili tämän ajatuksen seuraavasti:

Toiminnan suunnitteluun ideoita ja mielipiteitä pitäisi kysyä jotenkin houkuttelevasti → jotkut vanhemmat eivät syty lainkaan tähän aiheeseen.

Kaikista ammattiryhmistä nousi pohdintaan myös vanhempien mahdollisuus/tarve valmistautua etukäteen keskusteluun:

Vanhempien vaikea vastata niin nopeasti, lähes kaikki vanhemmat toivovat, että saisi täyttää lapun ennakoon.

Olisi helpompi, jos vanhemmat täyttäisivät valmiiksi → vasukeskustelu sen pohjalta. Ns. "helpon lapsen" kohdalla voi olla hankala saada oikeita/tärkeitä asioita paperille.

6.7 Vasu-lomakkeen ja -keskustelun uudistaminen

Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuslomakkeen ja varhaiskasvatuskeskustelun uudistamista arvioimme kysymyksillä 16 ja 17. Kysymyksessä numero 16 piti arvioida väittämiä. Kysymyksessä oli kahdeksan väittämää. Kysymyksessä esitetyt väittämät koostuvat asioista, joiden huomioimista tämän opinnäytetyön laatijat itse pitivät teoretiedon ja ammatillisen työkokemuksensa pohjalta tärkeinä nykyisen vasu-lomakkeen uudistamisessa.

Väittämä 1. Perheen tulisi valmistautua keskusteluun etukäteen vasu-lomakkeen kysymyksiin tutustumalla ja niistä lapsen kanssa keskustelemalla. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan näkemystä keskusteluun osallistuvan toisen osapuolen etukäteen valmistautumisen tärkeydestä. Suurin osa vastaajista (97,5 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 91,0 %, lastentarhanopettajat 100 % ja perhepäivähoitajat 100 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä siitä, että perheen tulisi valmistautua keskusteluun etukäteen vasu-lomakkeen kysymyksiin tutustumalla ja niistä lapsen kanssa keskustelemalla.

TAULUKKO 29. Perheen tulisi valmistautua keskusteluun etukäteen vasu-lomakkeen kysymyksiin tutustumalla ja niistä lapsen kanssa keskustelemalla

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	17	17	5	0	1	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	42,5 %	42,5 %	12,5 %	0 %	2,5 %	100,0 %

Väittäjä 2. Lapsen henkilökohtaisessa vasu-lomakkeessa tulisi olla lapselle oma osio, joka sisältäisi esimerkiksi lapsen arvion omista taidoistaan tai toiveita varhaiskasvatukseen sisältöön. Väittäjän tavoite oli selvittää vastaajan kanta lapsen osallisuuden tarpeellisuudesta vasu-keskustelussa. Suurin osa vastaajista (97,5 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 91,0 %, lastentarhanopettajat 100 % ja perhepäivähoitajat 100 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että lapsen henkilökohtaisessa vasu-lomakkeessa tulisi olla lapselle oma osio, joka sisältäisi esimerkiksi lapsen arvion omista taidoistaan tai toiveita varhaiskasvatukseen sisältöön.

TAULUKKO 30. Lapsen henkilökohtaisessa vasu-lomakkeessa tulisi olla lapselle oma osio, joka sisältäisi esimerkiksi lapsen arvion omista taidoistaan tai toiveita varhaiskasvatukseen sisältöön

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	11	20	8	0	1	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	27,5 %	50,0 %	20,0 %	0 %	2,5 %	100,0 %

Väittäjä 3. Lapsen tulisi saada osallistua oman vasu-suunnitelmansa laatimiseen ja arviointiin vanhempien ja henkilökunnan yhdessä sopimalla tavalla. Väittäjän tavoite oli selvittää vastaajan kanta lapsen osallisuuden tarpeellisuudesta vasu-keskustelussa. Suurin osa vastaajista (85 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 81,9 %, lastentarhanopettajat 100 % ja perhepäivähoitajat 78,9 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että lapsen tulisi saada osallistua oman vasu-suunnitelmansa laatimiseen ja arviointiin vanhempien ja henkilökunnan yhdessä sopimalla tavalla.

TAULUKKO 31. Lapsen tulisi saada osallistua oman vasu-suunnitelmansa laatimiseen ja arviointiin vanhempien ja henkilökunnan yhdessä sopimalla tavalla

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	5	15	14	4	2	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	12,5 %	37,5 %	35,0 %	10,0 %	5,0 %	100,0 %

Väittämä 4. Lomakkeessa asiat tulisi kirjata omiksi kokonaisuuksiksi, esimerkiksi arjentaidot, leikki, sosiaaliset suhteet, kielen kehitys, motoriikka jne. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan kanta lomakkeen tekniseen toteutukseen. Kaikki vastaajat (100 %) kaikissa ammattiryhmissä oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että lomakkeessa asiat tulisi kirjata omiksi kokonaisuuksiksi.

TAULUKKO 32. Lomakkeessa asiat tulisi kirjata omiksi kokonaisuuksiksi, esimerkiksi arjentaidot, leikki, sosiaaliset suhteet, kielen kehitys, motoriikka jne

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	16	18	6	0	0	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	40,0 %	45,0 %	15,0 %	0 %	0 %	100,0 %

Väittämä 5. Lomake tulisi voida täyttää tietokoneella. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan kanta tietotekniikan käyttöön lomakkeen täytössä. Suurin osa vastaajista (57,5 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että lomake tulisi voida täyttää tietokoneella. Huomioitavaa kuitenkin on, että perhepäivähoitajista 57,9 % oli täysin eri mieltä tai eri mieltä.

TAULUKKO 33. Lomake tulisi voida täyttää tietokoneella

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	8	5	10	14	3	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	20,0 %	12,5 %	25,0 %	35,0 %	7,5 %	100,0 %

Väittämä 6. Lapsen pitäisi olla läsnä omassa vasu-keskustelussaan. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan kanta lapsen läsnäoloon omassa vasu-keskustelussaan. Yli puolet vastaajista (57,5 %) oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että lapsen pitäisi olla läsnä omassa vasu-keskustelussaan. Hajonta ammattiryhmien sisällä oli kuitenkin suurta. Täysin eri mieltä tai eri mieltä oli lastenhoitajista 45,5 %, lastentarhanopettajista 30 % ja perhepäivähoitajista 42,5 %.

TAULUKKO 34. Lapsen pitäisi olla läsnä omassa vasu-keskustelussaan

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	3	3	17	12	5	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	7,5 %	7,5 %	42,5 %	30,0 %	12,5 %	100,0 %

Väittämä 7. Henkilökunta hyötyisi ammatillisesta lisäkoulutuksesta keskustelutaitoihin ja lapsen havainnointiin. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan näkemys ammatillisen lisäkoulutuksen tarpeesta. Kaikki vastaajat (100 %) kaikissa ammattiryhmissä oli täysin samaa, samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että henkilökunta hyötyisi ammatillisesta lisäkoulutuksesta keskustelutaitoihin ja lapsen havainnointiin.

TAULUKKO 35. Henkilökunta hyötyisi ammatillisesta lisäkoulutuksesta keskustelutaitoihin ja lapsen havainnointiin

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	14	11	15	0	0	40
Kysymykseen vastaajien määrä %	35,0 %	27,5 %	37,5 %	0 %	0 %	100,0 %

Väittämä 8. Kuntoutussuunnitelman tulisi sisältyä vasu-lomakkeistoon. Väittämän tavoite oli selvittää vastaajan näkemys kuntoutussuunnitelman sisällyttämisestä vasu-lomakkeistoon. Suurin osa vastaajista (92,5 %) kaikissa ammattiryhmissä (lastenhoitajat 100 %, lastentarhanopettajat 100 % ja perhepäivähoitajat 88,9 %) oli sitä mieltä, että kuntoutussuunnitelma tulisi sisältyä vasu-lomakkeistoon.

TAULUKKO 36. Kuntoutussuunnitelman tulisi sisältyä vasu-lomakkeistoon

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Yhteensä
Kysymykseen vastaajien määrä	12	22	3	1	1	39
Kysymykseen vastaajien määrä %	30,0 %	55,0 %	7,5 %	2,5 %	2,5 %	97,5 %

Kysymys 17. Mitä muuta haluan sanoa vasu-lomakkeen ja keskustelun uudistamista koskien ?

Avoin kysymys tarjosi vastaajille mahdollisuuden kommentoida vapaasti vasu-lomakkeen ja keskustelun uudistamista. Kysymykseen vastasi 15 henkilöä, joista 6 oli lastentarhanopettajia, 5 päivähoitajia ja 4 perhepäivähoitajaa. Vastauksissa merkillepantavaa oli uudistamistoiveiden samankaltaisuus läpi ammattiryhmien. Kaikissa ryhmissä toivottiin, että lomaketta kirjattaisiin etukäteen vanhempien toimesta

ennen keskustelua, kysymykset lomakkeessa olisivat selkeitä ja lapsen ikä huomioitaisiin lomaketta laadittaessa. Aivan erikseen mainittiin vielä, että nykyisessä lomakkeessa tulee samoja asioita esille monissa kohtaa.

Edellä mainittujen lisäksi ammattiryhmistä lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat toivoivat lisäksi enemmän kirjoitustilaa, tosin lastentarhanopettajien toimesta oltiin sähköisen toteutuksen puolella, kun taas lastenhoitajien puolelta kommentoitiin:

Kynällä kirjoittaminen riittää → milloin muka aikaa koneelle?.

Molemmat ammattiryhmät olivat kuitenkin vahvasti samaa mieltä siitä, että lapsen ääni tulisi saada paremmin kuuluviin. Lisäksi toivottiin, että vasu ja kuntoutussuunnitelma yhdistettäisiin. Yksi vastaajista epäili lapsen läsnäolon vasu-keskustelussa luultavasti häiritsevän keskustelua, mihin hänen mukaansa eskari-ikäiset mahdollisesti tekisivät poikkeuksen. Hän pohti myös sitä, että tarvitseeko 0-1vuotias lapsi oman osion.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tämä opinnäytetyö lähti liikkeelle Leppävirran kunnan päivähoiton kentältä nousseesta tarpeesta uudistaa tällä hetkellä käytössä olevaa lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatuslomakkeistoa. Kehittämistyön lähtökohdaksi asetettiin henkilöstön kuuleminen nykyisen lomakkeen toimivuudesta sekä uudistustarpeista. Myös vasu-prosessin toteutumisesta kokonaisuutena haluttiin saada yleiskuva. Tutkimusmenetelmäksi valitsimme kyselytutkimuksen, jonka tarjoaman aineiston pohjalta Leppävirran kunnalla onkin nyt käytössään kattavasti tietoa varhaiskasvatushenkilöstönsä nykyisistä toimintatavoista sekä odotuksista vasu-käytännön uudistamiselle tulevaisuudessa. Se on merkittävä kehittämisetä, kun itse uudistustyö aloitetaan.

Kyselyn pohjalta nykyinen lomake on

- selkeä täyttää
- kysyy oikeita asioita ryhmän toiminnan kannalta
- vierekkäin sijoitetut toimikaudet helpottavat lapsen kehityksen seuranta
- kirjoitustilaa on riittävästi
- ulkoasu on miellyttävä
- painottuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin
- ei nosta lapsen ääntä kuuluviin
- ei pidä sisällään lapsen mielipiteitä
- kirjaukset antavat riittävästi tietoa lapsesta siirtymävaiheissa

Kyselyn pohjalta uudistetun lomakkeen

- tulisi sisältää osio, jolla perhe valmistautuu keskusteluun etukäteen
- tulisi sisältää oma osio lapselle
- asiakokonaisuudet tulisi kirjata omiksi kokonaisuuksikseen
- tulisi voida täyttää sekä koneella että käsin
- tulisi pitää sisällään myös kuntoutussuunnitelma
- lapsen tulisi saada osallistua oman vasu-suunnitelmansa laatimiseen ja arviointiin vanhempien ja kasvatushenkilökunnan sopimalla tavalla.

Lisäksi henkilökunta katsoi hyötyvänsä keskustelutaidon ja lapsen havainnoinnin lisäkoulutuksesta.

Suurin osa vastaajista oli tyytyväinen nykyiseen lomakkeeseen. Ammattiryhmien välillä ja sisällä oli kuitenkin havaittavissa eroja. Tyytymättömmimpiä nykyiseen lomakkeeseen olivat lastentarhanopettajat. Lastentarhanopettajista 40 % ei pitänyt nykyistä lomaketta selkeänä täyttää, 40 % oli sitä mieltä, että nykyinen lomake ei kysy oikeita asioita ryhmän toiminnan suunnittelun kannalta, 60 % oli sitä mieltä, että nykyisessä lomakkeessa on liian vähän kirjoitustilaa, 40 % ei pitänyt nykyisen lomakkeen ulkoasua miellyttävänä ja peräti 80 % oli sitä mieltä, että lapsen ääni ei tule kuuluviin nykyisessä lomakkeessa.

Kiinnitimme huomiota myös aineistosta esiin nousseisiin vastausten keskinäisiin ristiriitaisuuksiin. Vastaajista suurin osa (75 %) piti nykyistä vasulomakkeista hyvin lapsen varhaiskasvatusta tukevana. Tulos oli melkoinen yllätys, sillä juuri tästä asiasta kentältä on tullut kriittistä palautetta. Toisaalta yli puolet vastaajista (52,5 %) oli sitä mieltä, että lapsen oma ääni ei tule kuuluviin nykyisessä vasulomakkeessa. Lomakkeen katsottiin myös kysyvän oikeita asioita ryhmän toiminnan suunnittelun kannalta, vaikka esimerkiksi vasussa keskeiseksi toimijaksi määritetyllä lapsella ei lomakkeessa ole ollenkaan omaa osuutta. Ammattiryhmien välillä ja sisällä oli kuitenkin tämän kysymyksen osalta havaittavissa huomattavia eroja. Ristiriitaista oli myös se, että vaikka 92,5 % vastaajista piti vasu-keskustelun toteuttamista helppona, kaikki vastaajat katsoivat hyötyvänsä lisäkoulutuksesta keskustelutaitoihin ja lapsen havainnointiin.

Lastenhoitajat (72,7 %) ja lastentarhanopettajat (70 %) valmistelevat kyselyn tulosten mukaan vasu-keskustelut useimmiten tiiminä tai työparina, perhepäivähoitajista suurin osa (89,5 %) valmistelee lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuskeskustelun yksin. Yhdessä sovittu ja kirjattu käytäntö, että Leppävirran kunnan kaikissa yksiköissä koko tiimi yhdessä valmistelee lapsen vasun, ei siis toteudu. Tämä on ymmärrettävää perhepäivähoitajien osalta, mutta jostain syystä myös osa lastenhoitajista ja lastentarhanopettajista ilmoitti valmistelevansa vasun yksin. Olisi hyvä pohtia asiaa lapsen näkökulmasta. Tavoitteenahan on turvata vasu-valmistelun kohteena olevalle lapselle useamman työntekijän näkökulma.

Kysyttäessä vasu-keskustelun valmistelussa käytettävistä tukimateriaalista, vastaajista 92,5 % ilmoitti käyttävänsä vasu-keskustelun valmistelun tukena havainnointilomaketta. Tämä lomake on määritetty osaksi lapsen vasu-kansioon kertyvää lomakkeistoa. Käytännössä siis lähes jokaisen lapsen kansioista pitäisi sellainen löytyä, mutta mahtaako käytännössä olla näin? Varsinkin kun havainnoinnin välineiksi mainittiin muitakin materiaaleja ja aineistoja. Joka tapauksessa vastaajien enemmistö (75 %) on sitä mieltä, että vasu-keskustelujen valmistelussa lasten havainnointi ja kehityksen etenemisen seuraaminen toteutetaan kaikille lapsille yhtenevästi.

Toki aineisto sisälsi vastaavasti myös yhdenmukaista ja hyvää ammatillisuutta. Esimerkiksi vasukeskustelun tärkeintä tehtävää koskeneen avoimen kysymyksen (kysymys numero 2) vastausprosentti oli korkea (98 %) ja useimmissa annetuista vastauksissa oli kirjattu kaikki kolme itselle tärkeää tehtävää. Yhtä lailla merkittävänä voi pitää sitä, että kaikki teoriaosassa esitellyt Stakesin vasukeskustelulle asettamat tehtävät tulevat aineistossa mainituiksi. Lisäksi lapsen osallisuus mainittiin tärkeimmäksi tehtäväksi useita kertoja.

Haluamme vielä tuoda esille muutaman aineistosta tekemiämme havainnon, jotka on syytä huomioida tulevaisuudessa, kun vasu-prosessia edelleen kehitetään kokonaisuutena:

- Leppävirran varhaiskasvatuksessa vasu-keskustelun valmistelun toteutusta näyttää ohjaavan merkittävästi työntekijän ammattiryhmä ja sidos työympäristöön
- Leppävirralla vasu-keskustelun valmistelu on varhaiskasvatuksen kentässä ainakin osin henkilösidonnaista ja voi pitää sisällään erilaisia painopistealueita
- Leppävirralla vasu-keskusteluiden ja niiden valmistelun mielletään toteutuvan yhdenmukaisesti, vaikka pelkästään lasten havainnoinnissa käytetään useammanlaisia materiaaleja

8 POHDINTA

Aloitimme opinnäytetyön tekemisen marraskuussa 2013. Aluksi opinnäytetyömme tarkoitus oli vain uudistaa Leppävirran kunnassa käytössä olevaa lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatuslomaketta. Kirjallisuuteen perehtymisen jälkeen muutimme tutkimusasetelmaa. Lomakkeen uudistamisen lisäksi halusimme myös kerätä tietoa koko varhaiskasvatussuunnitelmaproessin toteutumisesta. Vaikka käytössä olisi hyvä lomake, se ei takaa hyvää vasuprosessia. Käsitimme, että hyvä lomake edellyttää toimiakseen käyttäjältä aina selkeän ja tiedostetun käsityksen koko varhaiskasvatussuunnitelmaproessista.

Prosessina opinnäytetyö on edennyt tasaisesti. Tutkimusmenetelmäksi valitun kyselylomakkeen saimme valmiiksi helmikuussa 2014. Vastaajille lomake jaettiin maaliskuussa ja saadun aineiston esikäsittely tehtiin toukokuussa. Kesällä analysoimme kyselyn tuloksia ja aloimme laatia ehdotusta uuden lomakkeen toteutustavasta. Vertailimme netistä löytämiämme eri kuntien ja kaupunkien vasu-lomakkeita. Parhaiten ajatuksiamme vastasi opiskelutoveriltamme saamamme Mikkelin kaupungin vasulomake. Siinä vanhemman ja lapsen osallisuus toteutui meistä hyvin. Syksyllä 2014 olemme jatkaneet opinnäytetyön raportin kirjoittamista ja tekstin hiomista.

Opinnäytetyön työelämälähtöisyys toteutui mielestämme hyvin, vaikka emme päässeetkään esittelemään kyselyn tuloksia henkilökunnalle syksyllä 2014, kuten alun perin oli tarkoitus. Olemme valmiit esittelemään kyselyn tuloksia ja kehittämisehdotuksia sekä henkilökunnalle että kunnan luottamushenkilöille, sitten kun siihen tarjoutuu mahdollisuus. Heidi Lyytikäisellä on työnsä kautta ollut koko ajan elävä kontakti työelämän edustajiin ja hän jatkaa lomakkeen kehittämistä lopulliseen muotoonsa keväällä 2015.

Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan ollut avartava kokemus. Aiheeseen perehtyminen ei kuitenkaan antanut meille vain vastauksia, vaan pikemminkin herätti enemmän lisäkysymyksiä. Jo opinnäytetyön teoriapohja nosti esille lasten henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutukselliset ja sisällölliset erot sekä epäjohdonmukaisuudet ja aivan samansuuntaisen vastauksen antoi myös Leppävirralla

tekemämme kysely. Mistä nämä kirjavat käytännöt sitten johtuvat? Ovatko lain ja asetuksen antamat raamit asiassa liian laveat tai tulkinnanvaraiset? Pitäisikö käytössä ollakin valtakunnalliseksi laadittu yleiskaavake? Vai onko alun perin pyrkimyksenä ollutkin taata kunnille mahdollisuus vaikuttaa mahdollisimman paljon omaan käytännön toteutukseensa ja saada siten toimintaa toteuttava henkilökunta sitoutumaan? Jos näin on, pitäisikö kunnilla kuitenkin olla velvollisuus seurata ja raportoida valtakunnallisten tavoitteiden tiedostamisesta ja toteutumisesta yksiköissään? Ja onko lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma kentällä oikeasti hyödylliseksi koettu asia vai pelkkä pakollinen lisätyö?

Maarit Alasuutari ja Kirsti Karila (2009, 73–74) tutkivat viidessätoista kunnassa laadittuja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeita. Heidän tutkimuksensa mukaan vasu-lomakkeissa on eroja. Yhdeksi syyksi tutkijat arvelevat sitä, että valtakunnallinen ohjeistus jättää kunnille vapaat kädet varhaiskasvatussuunnitelmien laadintaan. Paikallistasolla tulkitaan niitä tavoitteita, joita valtakunnalliset yleisohjeet ilmaisevat.

Lomakkeet ovat kuitenkin aina vain apuvälineitä. Lomake ei siis ole vielä suunnitelma. Kuka tai missä päätetään asiat, joihin lomakkeen kysymyksillä haetaan vastauksia? Mistä tiedetään, että kysytään oikeita asioita? Ja esitetäänkö kysymykset siten, että saadut tulokset ovat vertailtavissa keskenään? Onko vertailu edes tarpeellista? Entä lomakkeeseen tehtävät kirjaukset? Tekemämme kyselyn aineistosta nousi esiin, että kirjaukset voivat olla joko hyvin tarkkoja tai yleistäviä. Sanoja ja termejä voidaan tulkita eri tavoin. Onko esimerkiksi temperamenttinen riittävä ilmaus vai pitääkö asiasta kirjata tarkemmin? Entä kuinka hoidetaan jatkuvuuden ja tiedonsiirron velvoitteet lapsen kasvun tukemisessa?

Kyselyn tulosten ja näiden ajatusten pohjalta loimme ensimmäisen version Leppävirran kunnan uudesta lapsen henkilökohtaisesta varhaiskasvatustulomakkeesta (liite 3). Tässä uudistetussa lomakkeessa perhe kirjaisi ylös asioita ja havaintoja lapsestaan päivähoidon alkaessa tai vaihtoehtoisesti ennen vasu-keskustelua. Lähtökohtana olisi kuitenkin se, että perhe valmistautuisi osaltaan ennalta lapsensa varhaiskasvatuskeskusteluun. Samalla tulisi varmistettua, että osallisuus kasvatuskumppanuudessa varmasti toteutuu. Lisäksi lapselle olisi lomakkeessa oma osio, jonka perhe täytettäisi yhdessä lapsen kanssa kotona esimerkiksi kuukauden

kuluttua lapsen päivähoidon alkamisesta. Nämä tiedot henkilökunta kävisi läpi etukäteen ja nostaisi sieltä merkittäväksi koettuja asioita käsiteltäväksi yhteisessä vasu-keskustelussa. Muutoin vasu-lomakkeeseen kirjattavat asiasisällöt mukailisivat nykyistä käytäntöä ja ohjeistusta. Itse lomakkeen ulkoasua nykyaikaistettaisiin muun muassa logolla ja lomake olisi täytettävissä joko käsin kirjoittamalla tai tietokoneella.

Edellä esitetyn lomakemallin haaste on lapsen osuus suhteessa ikään, kuten kyselyn tuloksissakin ennakoitiin. Minkä ikäiselle lapselle oma osio tulisi kohdistaa? Samoin pitäisi ratkaista, kuinka usein perhe täyttää oman osionsa– kahdesti vuoteen, vuosittain, vai harvemmin? Ja pitäisikö ensimmäisen laajan alkukyselyn jälkeen perheelle olla jatkossa täytettäväksi kevennetty eli vähemmän yksityiskohtainen valmistautumisosio?

Kyselyn tuloksen mukaisesti ja myös meidän mielestämme kuntoutussuunnitelma olisi järkevää sisällyttää osaksi uutta vasu-lomaketta. Millainen tulisi olla sen sisältö, jotta nykyiseltä asioiden päällekkäisyyksiltä vältyttäisiin? Olisiko se erillinen kirjallinen lisäosa lapsen normaaliin varhaiskasvatussuunnitelmaan vai vain joiltakin osin voimakkaammin painotettu osio tavallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa? Positiivisena seikkana voidaan heti ainakin todeta se, että koneella täytettävä lomakemalli mahdollistaa molempien edellä esitettyjen tapojen toteutuksen. Oma yksittäisenä asianaan tulee ratkaista myös se käytännön asia, että edellyttääkö kuntoutussuunnitelman sisältävän vasun laadinta kaikkien siihen lausuvien erityisasiantuntijoiden samanaikaista ja/tai kokoaikaista läsnäoloa?

Leppävirran kunnassa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat kerätään yksiin kansiin eli lapsen vasu-kansioon, josta löytyvät myös häntä koskevat mahdolliset lausunnot, diagnoosit ynnä muut sellaiset. Kansiossa säilytetään myös lääkehoidon suunnitelmat, neuvolan kanssa käytettävät yhteistyölomakkeet ja myöhemmin lapsen henkilökohtainen esiopetuksen suunnitelma. Voisi olla paikallaan miettiä, päivitetäänkö myös nämä asiapaperit samaan kuosiin uuden varhaiskasvatustlomakkeen kanssa. Tätä silmälläpitäen olemme laatineet listan (liite 4) niistä lomakkeista ja asiapapereista, jotka itse sisällyttäisimme tähän kokonaisuuteen.

Toivomme, että tämä opinnäytetyö osaltaan edistää vasuprosessin kehittämistä eteenpäin Leppävirran kunnassa. Pidämme saavutuksena jo sitä, että aihe ja erityisesti

lapsen osallisuuden näkökulma elää keskusteluissa kentällä ja siksi uskomme prosessin tulevan jatkumaan sekä tavoittamaan päämääränsä. Haluamme kuitenkin painottaa, että kerran tehty lomakkeiston kehittäminen ei yksin riitä, vaan koko vasuprosessia tulisi tarkastella kokonaisuutena ja arvioida uudestaan määräajoin. Toivomme, että oman toiminnan kriittisen tarkastelun, ammatillisen lisäkoulutuksen, yhteisen keskustelun ja pohdinnan kautta Leppävirran kunnan varhaiskasvatushenkilökunta löytää yhteisen, tietoisesti lähestymistavan vasuprosessiin nyt ja tulevaisuudessa.

LÄHTEET

- Akola, Stina 2007. Lasten osallisuus päiväkodin toiminnassa Suomessa ja Saksassa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu – tutkielma. Viitattu 14.9.2014.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18213/URN_NBN_fi_jyu-2008161019.pdf?sequence=1
- Alasuutari, Maarit & Alasuutari, Pertti 2011. Sinun lapsesi ei ole sinun. Yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien taustat, tavoitteet ja käytäntö. Teoksessa Mirja Satka, Leena Alanen, Timo Harrikari & Elina Pekkarinen (toim.) Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta. Tampere: Vastapaino, 29–59.
- Alasuutari, Maarit & Karila, Kirsti 2009. Lapsuuden ja lapsen tulkinnat lapsikohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Teoksessa Leena Alanen & Kirsti Karila (toim.) Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino, 70–88.
- Asetus lasten päivähoitosta 16.3.1973/239. Finlex – Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 6.12.2013
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=p%C3%A4iv%C3%A4hoito>
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15 painos. Helsinki: Tammi.
- Hujala Eeva; Puroila Anna-Maija; Parrila Sanna & Nivala Veijo 2007. Päivähoitosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.
- Karila Kirsi, Kinon Jarmo & Virtanen Jorma (toim.) 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus.
- Karlsson, Liisa 2000. Lapsille puheenvuoro. Ammattikäytännön perinteet murroksessa. Kasvatuspsykologian tutkimusyksikkö. Väitöskirja. Tutkimuksia 1/2000. Helsingin yliopisto. Helsinki: Edita.
- Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36. Finlex – Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 6.12.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=p%C3%A4iv%C3%A4hoito>

- Leppävirran kunta 2010. Varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 1.9.2014.
http://www.leppavirta.fi/365_upload/content_images/files/Varhaiskasvatussuunnitelma%202010.pdf
- Mikkola Petteri & Nivalainen Kirsi 2011. Lapselle hyvä päivä tänään–näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieto Oy.
- Mikkola Petteri & Nivalainen Kirsi 2013. Tiimille hyvä päivä tänään. Vantaa: Pedatieto Oy.
- Nummenmaa Anna Raija & Karila Kirsti 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOY.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Opetusministeri Jukka Gustafsson: Uusi varhaiskasvatuslaki hyväksytään tällä hallituskaudella. Viitattu 6.12.2013.
http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2011/09/gustafsson_varhaiskasvatus.html?lang=fi
- Puroila, Anna-Maija 2002. Kohtaamisia päiväkotiarjessa– kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön. Kasvatustieteiden tiedekunta. Oulun Yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 25.9.2014.
<http://herkules.oulu.fi/isbn9514266501/isbn9514266501.pdf>
- Pyökkimies, Martta 2009. Lasten osallisuus suomalaisissa varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu – tutkielma. Viitattu 14.9.2014.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22634/URN_NBN_fi_jyu-200912134515.pdf?sequence=1
- Reunamo Jyrki 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus, erilaisia tapoja suhteuttaa muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Oppaita 2005: 56. Viitattu 1.10.2014. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>
- Suomen Perustuslaki 1999. 11.6.1999/731. Viitattu 28.9.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Tuomi, Jouko & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.
- Turja, Leena 2011. Lapsen osallisina – kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Varhaiskasvatus tänään. Varhaiskasvatus ry:n verkkolehti 5/2011, 1–15.

Viitattu 30.9.2014. <http://www.peda.net/img/lehti/facei/Turjatoukokuu2011.pdf>

Valtioneuvosto 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Viitattu 30.12.2013.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113591/kasvatus.pdf?sequence=1>

Valtiosopimukset 1991. Viitattu 6.12.2013.

<http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>

Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki : Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Venninen, Tuulikki; Leinonen, Jonna & Ojala, Mikko 2010. ”Parasta on kun yhteinen kokemus siirtyy jaetuksi iloksi”–Lapsen osallisuuden kokemuksia pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Työpapereita 2010:3. Viitattu 1.10.2014.
http://www.socca.fi/files/627/Yhteinen_kokeminen_jaetuksi_iloksi_lapsen_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2010.pdf

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki : Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liite 1. Tutkimuslupahakemus

Mira Tepponen

Osoite

Sähköpostiosoite

Heidi Lyytikäinen

Osoite

Sähköpostiosoite

Varhaiskasvatusjohtaja

Leppävirran kunta / PL 4, 79101 Leppävirta

TUTKIMUSLUPAPYYNTÖ

Opiskelemme sosionomeiksi lastentarhanopettajan kelpoisuudella Diakoniamattikorkeakoulussa Pieksämäellä ja teemme opinnäytetyötämme aiheesta *Varhaiskasvatuslomakkeiston kehittäminen Leppävirran kunnalle*. Opinnäytetyön tavoite on uudistaa vasu-lomakkeet työvälineeksi Leppävirran kunnan varhaiskasvatuksen henkilökunnan käyttöön. Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua marraskuussa 2014. Työtä ohjaa lehtori Mika Alavaikko. Saamme ohjausta myös lehtoreilta Pirkko Kärkkäinen ja Leena Eerola-Ockenström.

Pyydämme lupaa kerätä tutkimukseemme aineistoa varhaiskasvatushenkilökunnalle suunnatulla kyselyllä, jonka tarkoitus on kartoittaa nykyisen lomakkeiston hyviä ja huonoja puolia, toimivuutta ja kerätä kehittämisehdotuksia. Kyselyyn vastataan nimettömänä ja saatu aiheisto käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Työmme tulokset luovutamme työyhteisönne käyttöön.

Annamme mielellämme lisätietoja opinnäytetyöstämme.

Mira Tepponen

Heidi Lyytikäinen

Liite 2. Kyselylomake

Hyvä Kasvattaja !

Vastaamalla oheiseen kyselyyn voit vaikuttaa vasu-lomakkeiston kehittämiseen Leppävirran kunnassa. Opiskelemme sosionomeiksi lastentarhanopettajan kelpoisuudella Diakonia-ammattikorkeakoulussa Pieksämäellä ja opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää nykyisen lomakkeiston toimivuutta. Työmme tulokset ovat hyödynnettävissä uuden vasu-lomakkeiston kehittämistyössä.

Palauta kyselylomake 30.4.2014 mennessä oheiseen palautuslaatikkoon kiitos!
Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Ystävällisin terveisin

Heidi Lyytikäinen ja Mira Tepponen

Vastaamme mielellämme mahdollisiin kyselyä koskeviin tiedusteluihin

Heidi (puh: xxxxxxx / Pirpala) Mira (puh: xxxxxxx / Puistola)

.....

1. Vastaajan ammattiryhmä (ympyröi sopivin numero):

- 1 lastenhoitaja
- 2 lastentarhanopettaja
- 3 perhepäivähoitaja
- 4 muu, mikä _____

2. Mitkä ovat mielestäsi lapsen yksilöllisen varhaiskasvatuskeskustelun tärkeimmät tehtävät ?

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

3. Miten nykyinen vasu-lomakkeisto palvelee lapsen varhaiskasvatuksen tukemista? Ympyröi mielestäsi sopivin arvosana.

- 5 erinomainen
- 4 kiitettävä

- 3 hyvä
- 2 tyydyttävä
- 1 välttävä

Vasu-keskustelun valmistelu

4. Valmistelen lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatuskeskustelun useimmiten (ympyröi yksi vaihtoehto):

- 1 yksin
- 2 työparina
- 3 tiiminä
- 4 muuten, miten? _____

5. Käytän aikaa lapsen varhaiskasvatuskeskustelun valmistelemiseen .

- 1 0-5 minuuttia
- 2 5–10 minuuttia
- 3 10-15minuuttia
- 4 yli 15 minuuttia

6. Käytän valmistelun tukena (valitse yksi tai useampi vaihtoehto):

- 1 havainnointilomaketta
- 2 tukikysymyksiä
- 3 muuta, mitä? _____

7. Arvioi seuraavia väitteitä asteikolla: 5=täysin samaa mieltä, 4=samaa mieltä, 3=jokseenkin samaa mieltä, 2=eri mieltä, 1=täysin eri mieltä

Vasu-keskustelujen valmisteluun on käytettävissä riittävästi aikaa	5	4	3	2	1
Vasu-keskustelun valmisteluun on selkeä ohje	5	4	3	2	1
Vasu-keskustelun valmistelussa kuullaan lapsen kanssa toimivia sidosryhmiä, kuten keltoa, puheterapeuttia, fysioterapeuttia jne.	5	4	3	2	1
Vasu-keskusteluajat saa sovittua joustavasti työvuorojen sisälle	5	4	3	2	1
Vasu-keskustelujen valmistelussa lasten havainnointi ja kehityksen etenemisen seuraaminen toteutetaan kaikille lapsille yhtenevästi, esimerkiksi ikäkausikehitykseen pohjautuen	5	4	3	2	1

8. Muuta, mitä haluan sanoa vasu-keskustelun valmistelua koskien

---

Vasu-keskustelun toteutus

9. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatuskeskustelu vanhempien kanssa toteutetaan

- 1 yksin
- 2 työparina
- 3 tiiminä
- 4 muuten, miten _____

10. Lapsen varhaiskasvatuskeskustelun kesto on keskimäärin

- 1 alle 20 minuuttia
- 2 20–30 minuuttia
- 3 30-45 minuuttia
- 4 yli 45 minuuttia

11. Keskustelussa tukena käytetään (valitse yksi tai useampi vaihtoehto):

- 1 havainnointilomaketta
- 2 tukikysymyksiä
- 3 muuta, mitä? _____

12. Arvioi seuraavia väitteitä asteikolla:5=täysin samaa mieltä. 4=samaa mieltä, 3=jokseenkin samaa mieltä, 2=eri mieltä, 1=täysin eri mieltä

Keskustelun toteutukseen on käytettävissä riittävästi aikaa	5	4	3	2	1
Keskustelun toteuttaminen on helppoa	5	4	3	2	1
Vasu-keskustelut perheiden kanssa ovat hyödyllisiä	5	4	3	2	1
Vasu-keskusteluista nousee toimintaideoita päivittäiseen ryhmätoimintaan	5	4	3	2	1
Keskustelu tulee kirjata vasu-lomakkeeseen keskustelun yhteydessä	5	4	3	2	1
Keskustelun saa toteutettua ilman häiriöitä tai keskeytyksiä	5	4	3	2	1

13. Muuta, mitä haluan sanoa vasu-keskustelun toteutusta koskien

---

Nykyinen Vasu-lomake

14. Arvioi seuraavia väitteitä asteikolla:5=täysin samaa mieltä. 4=samaa mieltä, 3=jokseenkin samaa mieltä, 2=eri mieltä, 1=täysin eri mieltä

Nykyinen lomake on selkeä täyttää	5 4 3 2 1
Nykyinen lomake kysyy oikeita asioita ryhmän toiminnan suunnittelun kannalta	5 4 3 2 1
Nykyisen lomakkeen vierekkäin sijoitetut toimikaudet (syksy/kevät) helpottavat lapsen kehityksen seuranta	5 4 3 2 1
Nykyisessä lomakkeessa on riittävästi kirjoitustilaa	5 4 3 2 1
Nykyisen lomakkeen ulkoasu on miellyttävä	5 4 3 2 1
Nykyinen lomake painottuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin	5 4 3 2 1
Nykyisessä lomakkeessa lapsen ääni tulee kuuluviin ja hänen mielipiteensä kirjataan vasu-lomakkeeseen	5 4 3 2 1
Vasu-keskustelujen kirjaukset antavat riittävästi tietoa lapsesta ja hänen tarpeistaan hoitopaikan vaihtuessa	5 4 3 2 1
-	

15. Muuta, mitä haluan sanoa vasu-keskustelun toteutusta koskien

---

Vasu-lomakkeen ja keskustelun uudistamien

16. Arvioi seuraavia väitteitä asteikolla:5=täysin samaa mieltä. 4=samaa mieltä, 3=jokseenkin samaa mieltä, 2=eri mieltä, 1=täysin eri mieltä

Perheen tulisi valmistautua vasu-keskusteluun etukäteen kysymyksiin tutustumalla ja niistä lapsen kanssa keskustelemalla	5 4 3 2 1
Lapsen henkilökohtaisessa vasu-lomakkeessa tulisi olla lapselle oma osio, joka sisältäisi esimerkiksi lapsen arvion omista taidostaan tai toiveita varhaiskasvatuksen sisältöön	5 4 3 2 1
Lapsen tulisi saada osallistua oman vasu-suunnitelmansa laatimiseen ja arviointiin vanhempien ja henkilökunnan yhdessä sopimalla tavalla	5 4 3 2 1
Lomakkeessa asiat tulisi kirjata omiksi kokonaisuuksikseen, esimerkiksi; arjentaidot, leikki, sosiaaliset suhteet, kielenkehitys, motoriikka jne.	5 4 3 2 1

Lomake tulisi voida täyttää tietokoneella	5	4	3	2	1
Lapsen pitäisi olla läsnä omassa vasu-keskustelussaan	5	4	3	2	1
Henkilökunta hyötyisi ammatillisesta lisäkoulutuksesta keskustelutaitoihin ja lapsen havainnointiin	5	4	3	2	1
Kuntoutussuunnitelman tulisi sisältyä vasu-lomakkeistoon	5	4	3	2	1

15. Muuta, mitä haluan sanoa vasu-lomakkeen ja keskustelun uudistamista koskien

---

Kiitos vastauksestasi ! Esittelemme kyselyn tulokset ja kehittämisehdotukset henkilökunnalle syksyllä 2014 !

Ystävällisin terveisin, Heidi Lyytikäinen ja Mira Tepponen

Liite 3. Uusi lomake.

lapsen kuva

VARHAISKASVATUKSEN KESKUSTELULOMAKE

Tämä lomake täytetään 1-5-vuotiaan lapsen aloittaessa päivähoidon. Lomakkeen tarkoitus on koota perustiedot ja lapsen yksilölliset tarpeet hyvää päivähoitoa varten.

Lapsen nimi:

Syntymäaika:

Vanhemmat

Tiedotamme/otamme ensisijaisesti yhteyttä

Nimi:

puh.nro työ:

puh.nro koti:

sähköposti:

Tiedotamme/otamme toissijaisesti yhteyttä

Nimi:

puh.nro työ:

puh.nro koti:

sähköposti:

Varahakija

Nimi:

puh.nro työ:

puh.nro koti:

Hoitoajat

MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU

Huomioitavaa hoitoajoissa:

Päivähoidon arjessa huomioitavat

Allergiat ja sairaudet:

Lääkitykset:

Apuvälineet tai muut erityistarpeet:

Perushoito

Hoitoon tuotaessa toivomme, että	
Ruokailutilanteissa toivomme, että	
Pukemistilanteissa toivomme, että	
Siisteyskasvatuksen osalta (wc-asiat, ksylipastillit yms.) toivomme, että	
Päivälevon osalta toivomme, että	
Lapseni leikit, lelut ja keverisuhteet	
Lapseni suhtautuminen uusiin aikuisiin	
Lapseni liikkumisen taidot; kävely, juoksu, kiikkuminen, kiipeily jne.	
Lapseni saa/ei saa esiintyä päiväkodin videoissa, valokuvissa, lehtikuvissa, kotisivuilla tms.	
Muuta huomioitavaa	

Perheen kuvaus lapsesta

Millainen lapsenne on luonteeltaan?	
Mitkä ovat lapsenne vahvuudet?	
Millaisissa asioissa lapsenne tarvitsee tukea?	
Miten lapsenne ilmaisee tunteitaan?	
Onko lapsellanne erityisiä pelkoja tai muuta sen kaltaista huomioitavaa?	

Kasvatus

Kuinka perheessänne voidaan tällä hetkellä?	
Millaisia rajoja lapsellenne on kotona asetettu ja miten selvitätte ristiriitatilanteet?	
Millaiset ovat perheenne uskontoon/elämäkatsomukseen liittyvät ajatukset.	
Millaista kasvatusta/kohtaamista /suhtautumista toivotte lapsellenne päivähoidossa?	
Toiveenne kasvatuskumppanuudelle	
Muut huomioon otavat asiat	

___ / ___ 201

Allekirjoitus

Lapsen puheenvuoro

Mikä on kivointa päivähoitossa?	
Oletko saanut kavereita päivähoitossa? Ketä?	
Millaiset leikit ovat mukavia?	
Onko päivähoitossa jotain pelottavaa tai mistä et pidä?	
Mikä on lempiruokaasi päivähoitossa?	
Mikä tekee sinut iloiseksi?	
Mistä tulet surulliseksi?	
Mitä haluaisit oppia päivähoitossa?	
Mitä muuta haluaisit kertoa?	

___ / ___ 201

Lapsen allekirjoitus

Varhaiskasvutuskeskustelu**Päiväys****Tällainen minä olen.....**

syksy

kevät

Näin minä pärjään omassa hoitoryhmässäni...**Syksy:****Kevät:****Kielelliset taitoni....****Perheen toiveet...****Yhdessä sovittua****Leppävirralla ___/ ___201___**

Huoltajan nimi

Työntekijän nimi

Nimenselvennys

Nimenselvennys

Liite 4. Esitys vasu-kansion lomakkeistosta

Esitys vasu-kansioon liitettävistä ja ulkoasultaan yhdenmukaistettavista lomakkeista

Neuvolakaavake	alustava yhdenmukaistus jo tehty
Onnettomuus/läheltä piti lomake	kaipaa yhdenmukaistusta
Ilmoitus erityisruokavaliosta	kaipaa yhdenmukaistusta
Esitietolomake	kaipaa yhdenmukaistusta, ellei sisällytetä suoraan vasuun
Kuntoutussuunnitelma	kaipaa yhdenmukaistusta, ellei sisällytetä suoraan vasuun
Lääkehoidon suunnitelma	kaipaa yhdenmukaistusta
Havainnointilomake	kaipaa yhdenmukaistusta
Esiopetuksen lomakkeistokokonaisuus	kokonaisuudelle oma yhdenmukaistus jo tehty
Dokumentointipohja huolikeskusteluun niin varhaiskasvatuksessa kuin esiopetuksessakin	kaipaa yhdenmukaistusta
Vakuutuskorvaushakemus	muoto ei yhdenmukaistettavissa, koska lomakkeen toimittaa kulloinkin päivähoiton vakuutusyhtiöksi valittu yritys